

Univerzita Karlova

Právnická fakulta

Michal Fišara

Trestní příkaz

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Jiří Krupička, Ph.D.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 15. 8. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracoval samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 4. září 2017

.....

Michal Fišara

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu mé diplomové práce JUDr. Jiřímu Krupičkovi, Ph.D., za cenné připomínky a účinnou pomoc při zpracování. Děkuji také své rodině a přítelkyni za podporu během celého studia.

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Historický vývoj	3
2.1	Mandátní řízení v trestním řádu 1873	3
2.2	Znovuzavedení trestního příkazu v roce 1973.....	6
2.3	Změny právní úpravy v 90. letech 20. století	8
3	Trestní příkaz a odklony v trestním řízení.....	10
3.1	Obecně k odklonům	10
3.2	Srovnání trestního příkazu s jinými odklony.....	13
4	Současná právní úprava trestního příkazu	15
4.1	Úvodní shrnutí právní úpravy.....	15
4.2	Podmínky vydání trestního příkazu	18
4.2.1	Řízení před samosoudcem	18
4.2.2	Bez projednání věci v hlavním líčení	22
4.2.3	Spolehlivě prokázaný skutkový stav	24
4.3	Tresty ukládané trestním příkazem	31
4.3.1	Trest odnětí svobody	32
4.3.2	Trest domácího vězení.....	33
4.3.3	Trest obecně prospěšných prací	35
4.3.4	Trest zákazu činnosti.....	37
4.3.5	Peněžitý trest.....	37
4.3.6	Trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty	39
4.3.7	Trest vyhoštění	39
4.3.8	Trest zákazu pobytu.....	39
4.3.9	Trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce	39
4.4	Nemožnost vydat trestní příkaz	40

4.5	Obsahové náležitosti trestního příkazu	42
4.6	Povaha odsuzujícího rozsudku	43
4.7	Právní moc trestního příkazu.....	45
4.8	Doručování a jeho účinky.....	48
5	Odpor jako opravný prostředek.....	52
5.1	Osoby oprávněné podat odpor.....	52
5.2	Lhůta k podání odporu	53
5.3	Vzdání se a zpětvzetí odporu.....	54
5.4	Účinky podaného odporu	55
5.5	Hlavní líčení po podání odporu	55
5.6	Odpor a právo na spravedlivý proces.....	57
6	Závěr.....	59
	Seznam použité literatury.....	61
	Učebnice, komentáře a monografie	61
	Odborné články.....	62
	Internetové zdroje	63
	Ostatní zdroje.....	64
	Judikatura.....	64
	Seznam zkratk.....	67
	Resumé....	68
	Abstract...	70

1 Úvod

Ve druhé polovině 20. století se státy snažily najít nový způsob výkonu trestní spravedlnosti, který by měl minimálně doplnit ty tradiční, nepružné postupy v trestním řízení. Individualizace trestního postihu, pozitivní motivace pachatele a jeho zapojení do řešení věci s poškozeným, odlehčení orgánům činným v trestním řízení, věznicím, snížení nákladů trestního řízení či zrychlení a celkově zefektivnění fungování trestní justice jsou důvody, proč se státy uchylují k zavádění alternativních způsobů řešení trestních věcí do svých právních řádů. Mezi ně můžeme zařadit rovněž institut trestního příkazu jako jeden z odklonů v trestním řízení.¹

V České republice našel z alternativních způsobů vyřízení trestních věcí největší uplatnění právě trestní příkaz. O rozšířenosti využití trestního příkazu svědčí výroční statistiky Ministerstva spravedlnosti ČR, podle nichž v posledních letech okresní soudy řeší trestním příkazem více než polovinu věcí, které jim napadnou. Z toho je patrné, že trestní příkaz naplňuje velmi výrazně zejména funkci odlehčení soudům a zrychlení trestního řízení.

Na druhé straně trestní příkaz s sebou přináší riziko, protože dochází k oslabení práva obviněného na obhajobu. Při užití trestního příkazu se neuplatní některé zásady trestního řízení, například trestní příkaz je vydáván bez slyšení obviněného před soudem nebo důkazy nejsou prováděny veřejně. Přestože je trestní příkaz v praxi velmi využíván, nejedná se s ohledem na rizika, která s sebou nese, o jednoznačnou záležitost. Nadto současná právní úprava trestního příkazu v České republice obsahuje několik sporných aspektů. To byly také důvody, proč jsem se rozhodl ve své diplomové práci zabývat trestním příkazem a shrnout jeho aktuální právní úpravu s uvedením jejích problematických bodů.

¹ SOTOLÁŘ, Alexander, PÚRY, František, ŠÁMAL, Pavel. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000, s. 3. ISBN 80-7179-350-7.

Ve své diplomové práci nejprve rozeberu historický vývoj trestního příkazu, který se jako nejstarší forma odklonu v trestním řízení prosadil již v rakouském trestním řádu z roku 1873. Dále se budu stručně zabývat odklony v trestním řízení a trestním příkazem jako odklonem, neboť na to, zda je trestní příkaz odklonem či ne, se objevují v literatuře rozdílné názory. Těžiště mé diplomové práce bude věnováno současné právní úpravě trestního příkazu. Detailněji rozeberu podmínky vydání trestního příkazu, tresty, které jím lze uložit, obsahové náležitosti, situace, kdy trestní příkaz použit nelze, jeho povahu, doručování či odpor jako opravný prostředek. V rámci jednotlivých kapitol upozorním na nedostatky nebo diskutovaná ustanovení právní úpravy a uvedu i možné návrhy de lege ferenda.

2 Historický vývoj

2.1 Mandátní řízení v trestním řádu 1873

Institut trestního příkazu byl na českém území poprvé zaveden zákonem č. 119/1873, jímž se zavádí nový řád soudu trestního, vydaným dne 23. května 1873. Trestní příkaz byl vydáván v tzv. mandátním (příkazním) řízení, které bylo upraveno v ustanovení § 460 – 462. Důvody, proč bylo mandátní řízení uzákoněno, byly podobné těm současným. Zákonodárce chtěl ulehčit trestním soudům a snížit náklady řízení. Nadto je tady ještě jeden důvod, který dnes už nenajde své opodstatnění, a to je šetrnost k obviněnému, aby řízení před soudem a cesta k němu nebyly překážkou pro výkon práce. Tyto praktické důvody ospravedlňovaly skutečnost, že mandátní řízení bylo v rozporu se základními zásadami trestního řízení, zejména s právem obviněného na slyšení před soudem.²

Trestní řád z roku 1873 stanovoval podmínky pro konání mandátního řízení v ustanovení § 460:

- a) Trestní příkaz (mandát) mohl soudce uložit pouze za čin nepatrný, tj. za přestupek, za který zákon dovoľoval uložit trest vězení maximálně jeden měsíc nebo jen trest peněžítý. O čin nepatrný muselo jít také v konkrétním případě, tato nepatrnost se posuzovala podle toho, že soudce hodlal za skutek uložit trest vězení nejvýše na tři dny nebo trest peněžítý nejvýše patnáct zlatých.
- b) Oznámení o činu muselo být učiněno veřejným úřadem nebo osobou uvedenou v ustanovení § 68 trestního zákona, která se o skutku dozvěděla při pozorování během výkonu svého úřadu nebo služby. Tím měla být zajištěna věrohodnost oznámení.

² PRUŠÁK, Josef. *Československé řízení trestní platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Všeherd, 1921, s. 191.

- c) Další podmínkou je návrh na vydání trestního příkazu ze strany státního zastupitelství zřízeného při okresním soudě.
- d) Konečně trestní příkaz nebylo lze vydat proti obviněnému, který se nacházel ve vazbě, protože u něj odpadá důvod, že by měl být ušetřen cesty a osobní účasti na soudě.³

Navíc je k uvedeným podmínkám nutno přidat omezení ve výnosu ministra spravedlnosti ze dne 30. března 1909 č. 7811, podle kterého neměli funkcionáři státního zastupitelství navrhopat vydání trestního příkazu proti osobám, které ještě nedovršily osmnáct let věku.⁴

Příkazní řízení bylo zahajováno na odůvodněný podnět veřejného žalobce, ze kterého bylo patrné, že jsou splněny podmínky pro vydání trestního příkazu. Podmínky mandátního řízení následně přezkoumal ještě soudce okresního soudu a podle toho buď vydal trestní příkaz, nebo návrh zamítl.

Pokud se soudce rozhodl k vydání trestního příkazu, musel v jeho vyhotovení dodržet obsahové náležitosti, jak je stanovovalo ustanovení § 461 trestního řádu. Trestní příkaz musel označovat trestný čin s určením místa a času spáchání, jméno osoby a úřadu, který učinil oznámení, vyměřený trest s uvedením ustanovení, podle kterého byl uložen, a připomenutí obviněnému, že má právo proti mandátu podat námítky včetně lhůty, místa a způsobu, jak je může podat, účinků, které vyvolává jejich nepodání, a že má oznámit důvody, které pokládá za vhodné ke svému obhájení.

Obranou proti trestnímu příkazu tedy byly námítky, které náležely jen obviněnému, a spočívaly v jeho prohlášení (písemném nebo ústním do protokolu) vůči okresnímu soudu, že se cítí být trestním příkazem stížen. Podáním námitek byl

³ STORCH, František. *Řízení trestní rakouské*. 2. díl. Praha: Právnická jednota, 1896. Reprint. Klasická právní díla. Praha: Wolters Kluwer, 2011, s. 648.

⁴ PRUŠÁK, Josef. Op. cit., s. 192.

trestní příkaz odstraněn a konalo se řádné řízení. Řádné řízení bylo řízením zcela novým, jako by předcházející mandátní řízení ani nebylo a neuplatnil se v něm, stejně jako dnes, ani zákaz reformace in peius. Nebyly-li námitky podány, nabyl trestní příkaz právní moci a vykonatelnosti jako rozsudek. Lhůta pro podání námitek činila osm dní od doručení trestního příkazu.

Výše jsem nastínil základní rysy obecné úpravy podle trestního řádu, avšak existovala i úprava zvláštní, obsažená v zákoně o obchodě s potravinami ze dne 16. ledna 1896, č. 89 ř. z. a zákoně o morech dobytčích ze dne 6. srpna 1909, č. 177 ř. z. Odlišností byla například nejvyšší přípustná výměra peněžitého trestu či dle prvně jmenovaného zákona možnost uložit trest propadnutí zabaveného zboží.⁵

Takováto právní úprava platila posléze i na území Československa, než byla změněna zákonem č. 31/29 Sb., který upravoval trestní příkaz v ustanoveních § 10 – 14, jež byla vložena do trestního řádu namísto ustanovení § 460 – 462 obsahujících původní úpravu trestního příkazu. Odlišností oproti předchozí právní úpravě bylo, že se rozšířil okruh trestných činů, za které bylo možno vydat trestní příkaz, a zpřísnily se sankce. Okresní soud mohl vydat trestní příkaz za přestupek, na který byl stanoven v zákoně trest na svobodě nejvýše šesti měsíců nebo trest peněžitý nebo oba tyto tresty. Nejvyšší výměra trestů byla stanovena na sedm dnů u trestu na svobodě a 500 Kč u peněžitého trestu, navíc mohl soud nově uložit trest propadnutí (zabavení) věci. Naopak podle ustanovení § 11 odst. 1 nesměl být uložen trest ztráty volebního práva. Soud mohl za určitých okolností odsoudit obviněného také podmíněně. Byla přidána podmínka, že soud nesměl mít pochybnosti o pravdivosti oznámení o trestném činu, jehož úprava byla podobná té předchozí. Dále byla přidána negativní podmínka, podle níž trestní příkaz nesměl soud vydat, jestliže veřejný žalobce nesouhlasil s výší trestu, kterou soud zamýšlel uložit, nebo s tím, aby bylo odsouzení podmíněné.

⁵ STORCH, František. Op. cit., s. 647 – 652.

Obviněný a osoby, které měly právo v jeho prospěch podat odvolání (kromě veřejného žalobce), mohli proti trestnímu příkazu do 8 dnů od jeho doručení podat odpor. Trestní příkaz se doručoval obviněnému do vlastních rukou. Nebyl-li oprávněnou osobu odpor včas podán, nabyl trestní příkaz právní moci a měl účinnost rozsudku. Odporem se trestní příkaz zrušil a bylo zavedeno řádné řízení, ve kterém se uplatnila zásada zákazu reformace in peius, soud tedy nemohl uložit přísnější trest, než jaký uložil trestním příkazem, leda by se skutkový podklad rozhodnutí podstatně změnil.⁶

Můžeme shrnout, že tehdejší právní úprava trestního příkazu byla v lecčems velmi podobná té současné: možnost vydat trestní příkaz jen u věcí nízké závažnosti, vydání trestního příkazu bez jednání soudu a bez slyšení obviněného, omezený okruh trestů, které bylo možné trestním příkazem uložit, odpor jako opravný prostředek, stejná lhůta pro jeho podání a vyvolání stejných účinků, tedy zrušení trestního příkazu a nařízení hlavního přelíčení.⁷

Institut trestního příkazu se udržel v československém právním řádu do 1. srpna 1950, kdy nabyl účinnosti zákon č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním, v jehož důsledku byl zrušen rakouský trestní řád.

2.2 Znovuzavedení trestního příkazu v roce 1973

Trestní příkaz se do československého právního řádu vrátil v roce 1973 novelou současného trestního řádu z roku 1961 provedenou zákonem č. 48/1973 Sb. Posláním trestního příkazu bylo posilnit naplnění cílů trestního soudnictví jako celku a rychle, důrazně postihnout pachatele trestné činnosti nízkého stupně společenské nebezpečnosti, a tím zefektivnit činnost trestního soudnictví.

⁶ SOLNAŘ, Vladimír. *Učebnice trestního řízení platného v zemi České a Moravskoslezské*. Praha, 1946, s. 201-202..

⁷ JELÍNEK, Jirí. *Trestní příkaz včera, dnes a zítra*. Kriminalistika, 2015, roč. 48, č. 2, s. 83.

Trestní příkaz mohl vydat pouze samosoudce v řízení o přečinu. Přečinem se podle zákona č. 150/1969 Sb., o přečinech, rozuměl pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky byly uvedeny v zákoně o přečinech a jenž nedosahoval stupně společenské nebezpečnosti trestného činu. Dále musely být kumulativně splněny dvě následující podmínky:

- a) obviněný se v průběhu objasňování ke spáchání skutku doznal a samosoudce neměl pochybnosti o pravdivosti tohoto doznání nebo rozhodné skutečnosti byly zjištěny přímým pozorováním veřejného orgánu,
- b) a prokurátor navrhl vydání trestního příkazu nebo s jeho vydáním souhlasil. Návrh nebo souhlas prokurátora se musel vztahovat nejen na samotnou skutečnost vydání trestního příkazu, ale též na druh a výměru trestu.

I když byly splněny výše uvedené podmínky, trestní příkaz nesměl být vydán v řízení proti mladistvému, v řízení proti osobě zbavené nebo omezené ve způsobilosti k právním úkonům, dále pokud mělo být rozhodováno o ochranném opatření nebo pokud měl být uložen souhrnný trest a předcházející trest byl uložen rozsudkem.

Škála trestů, které bylo možné uložit trestním příkazem, byla i v tomto období omezená. Samosoudce mohl uložit trest odnětí svobody do dvou měsíců, nápravné opatření do čtyř měsíců, zákaz činnosti do dvou let, peněžitý trest do 5 000 Kč a propadnutí věci.

Obsahové náležitosti trestního příkazu byly podobné těm současným s jednou podstatnou výjimkou. Trestním příkazem nemohlo být rozhodováno o nároku poškozeného na náhradu škody, a proto pokud byl tento nárok uplatněn, obsahoval trestní příkaz výrok o odkázání poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních, resp. na řízení před jiným příslušným orgánem.

Opravným prostředkem proti trestnímu příkazu byl odpor, k němuž byli oprávněni obviněný a osoby oprávněné podat v jeho prospěch odvolání. Prokurátor právem odporu nedisponoval, protože trestní příkaz byl vydáván na základě jeho vlastního návrhu nebo s jeho souhlasem. Samosoudce nemohl vydat trestní příkaz, který nebyl zcela ve shodě s návrhem prokurátora, jinak se dopustil porušení zákona. Lhůta a účinky podání odporu byly stejné, jak jsou dnes či byly v prvorepublikové úpravě. V hlavním líčení po podání odporu se uplatnil částečný zákaz reformace in peius. Přísnější trest než v trestním příkaze mohl samosoudce uložit jen tehdy, pokud se podstatně změnil skutkový stav po dokazování v hlavním líčení.⁸

2.3 Změny právní úpravy v 90. letech 20. století

Zajímavým vývojem prošel institut trestního příkazu v devadesátých letech minulého století. Na počátku tohoto období byl zrušen novelou č. 178/1990 Sb. s účinností od 1. července 1990. Důvodem bylo, že trestní příkaz popírá právo obviněného na osobní účast při projednání své věci před soudem a některé zásady trestního řízení: zásadu obžalovací, volného hodnocení důkazů, ústnosti a bezprostřednosti a veřejnosti.⁹

Nicméně již necelé tři roky poté byl trestní příkaz do českého právního řádu opět vrácen. Stalo se tak novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 292/1993 Sb. s účinností od 1. ledna 1994. Ve srovnání s předchozí právní úpravou můžeme pozorovat šest hlavních rozdílů.

- a) Podstatně se rozšířil okruh trestných činů, o kterých může být rozhodnuto trestním příkazem. Podle předchozí úpravy mohl být trestní příkaz vydán jen za

⁸ VALOVÁ, Viktorie. *Samosoudce a trestní příkaz v československém trestním řízení*. AUC – Iuridica, 1985, č. 2, s. 148 a násl.

⁹ JELÍNEK, Jiří, ŘÍHA, Jiří, SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních se vzory rozhodnutí soudů a podání advokátů*. 3. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 113. ISBN 978-80-7502-066-6.

přečin, na který zákon stanovil nejvýše trest odnětí svobody v délce jednoho roku, v současnosti je to trest odnětí svobody, jehož hranice nepřesahuje pět let.

- b) Podmínka doznání obviněného byla odstraněna a nahrazena požadavkem spolehlivě prokázaného skutkového stavu opatřenými důkazy.
- c) Došlo k výraznému zpřísnění sankcí, které lze uložit trestním příkazem. Například maximální délka trestu odnětí svobody byla prodloužena ze dvou měsíců na jeden rok.
- d) Státní zástupce se stal osobou oprávněnou podat odpor jako kompenzace za to, že trestní příkaz byl nově vydáván bez jeho návrhu či souhlasu.
- e) Na řízení po podání odporu se nevztahuje zásada zákazu reformace in peius.
- f) Nová úprava zlepšila postavení poškozeného v případě, že uplatní svůj nárok, neboť byla zavedena možnost rozhodnout trestním příkazem i o tomto nároku.¹⁰

Následné novelizace se týkaly především trestů ukládaných trestním příkazem a je o nich pojednáno v jednotlivých kapitolách. Nejvýraznější změna byla provedena novelou č. 265/2001 Sb., která napříště vyloučila možnost uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody trestním příkazem.

¹⁰ JELÍNEK, Jiří, ŘÍHA, Jiří, SOVÁK, Zdeněk. Op. cit., s. 115-118.

3 Trestní příkaz a odklony v trestním řízení

3.1 Obecně k odklonům

Trestní příkaz bývá často označován jako jeden z odklonů v trestním řízení, které byly do zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „TR“), zařazeny novelami z let 1993 a 1995. Na počátku této kapitoly považuji za vhodné se nejprve věnovat samotnému pojmu „*odklon v trestním řízení*“, jehož definici nelze jednoznačně podat a je chápán různými autory v různém významu. To, zda je možné trestní příkaz podřadit pod odklon v trestním řízení, pak závisí právě na chápání významu tohoto pojmu. V první řadě je třeba podotknout, že se s pojmem odklonu nesetkáme v trestním zákoně ani trestním řádu, ale neexistuje ani jednotná, vědecky přesná definice odklonu a ani není přesně teoreticky vymezen koncept odklonu.¹¹ Odklon je chápán mnohoznačně.

Odborná veřejnost se minimálně shoduje v tom, že odklon je možné podřadit pod obecnější pojem „*alternativní řešení trestních věcí*“, přičemž se jedná o alternativní řešení trestních věcí v oblasti trestního práva procesního. Z předchozí věty můžeme logicky odvodit, že existují také hmotněprávní alternativy, které se dělí na alternativní tresty (tresty, které nejsou spojené s trestem odnětí svobody nebo s izolací pachatele od společnosti, tedy např. peněžitý trest nebo trest zákazu činnosti) a alternativy k potrestání (nahrazují jakýkoliv trest, např. upuštění od potrestání nebo podmíněné upuštění od potrestání s dohledem). Hmotněprávní alternativy lze na rozdíl od procesních uplatnit jen při dodržení standardního průběhu trestního řízení, tedy při konání hlavního líčení.¹²

¹¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 740. ISBN 978-80-87576-44-1.

¹² SOTOLÁŘ, Alexander, PÚRY, František, ŠÁMAL, Pavel. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000, s. 18. ISBN 80-7179-350-7.

Chápání pojmu odklon prošlo v České republice postupem času určitým vývojem a je patrná tendence směrem k zúžení jeho pojetí. Jako jeden z prvních definoval odklon a provedl jeho rozdělení O. Suchý.¹³ Ten odklon spojuje s mimosoudním vyřízením trestní věci, které proběhne dříve, než soud stačí rozhodnout rozsudkem o vině a trestu obžalovaného, a zahrnuje také účast pachatele na různých programech, prostřednictvím nichž stát či společnost působí na pachatele s cílem napravit jeho společensky vadné návyky chování nebo vyřešit konflikt, který vedl ke spáchání trestného činu. Trestní věc tedy není projednávána před soudem, přestože jsou pro to splněny formální podmínky. V pojetí O. Suchého můžeme spatřovat prvky tzv. restorativní (obnovující) justice, která se začíná prosazovat v 80. letech minulého století.¹⁴ V jejím středu zájmu je konflikt mezi pachatelem trestného činu a jeho obětí a usiluje především o odstranění tohoto konfliktu a nápravu narušeného vztahu mezi pachatelem, obětí a dotčenou částí společnosti.¹⁵

Postupně se začínají objevovat definice odklonu, které jeho obsah poněkud zužují a chápou ho jako odchylení od typického průběhu trestního řízení, avšak nedochází k vyřízení věci vně trestního řízení. Případ je nadále řešen v rámci trestního soudnictví a není postoupen k mimosoudnímu vyřízení, např. ve správním řízení. Nedochází tedy k transformaci trestní odpovědnosti v jiný typ odpovědnosti a odklon je spíše chápán ve smyslu zjednodušení řízení, které jinak probíhá v rámci standartního trestního řízení.¹⁶

Přijmeme-li vymezení odklonu jako odchylku od typického průběhu trestního řízení, kdy po podání obžaloby následuje hlavní líčení, které je zakončeno vynesemím rozsudku, pak je třeba trestní příkaz za formu odklonu považovat. Pokud bychom však chápali odklon jako např. F. Ščerba v Jelínkově učebnici trestního práva

¹³ SUCHÝ, Oldřich. *Odklon v trestním řízení*. Právník, 1991, roč. 130, č. 3, s. 248–255. ISSN 0324-7007.

¹⁴ SOTOLÁŘ, Alexander, PÚRY, František, ŠÁMAL, Pavel. *Op. cit.*, s. 11.

¹⁵ Tamtéž, s. 9.

¹⁶ FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, s. 762. ISBN 978-80-7478-750-8.

procesního, který jej definuje jako alternativu standardního trestního řízení, jež „nedospěje do svého obvyklého konce, do vynesení odsuzujícího rozsudku, nedojde k vyslovení viny, k uložení klasické trestní sankce, ale řízení se od této cesty „odkloní“ a trestní věc se vyřídí jinak, velmi často tak, že se trestní stíhání zastaví, což je další charakteristický znak odklonu,“¹⁷ tak trestní příkaz za formu odklonu považovat nelze. Stejně tak, pokud odklon budeme chápat jako odchýlení trestního řízení k mimosoudnímu vyřízení.

Jelikož české trestní zákony neobsahují legální definici odklonu a ani odborná veřejnost není při vymezení pojmu odklonu jednotná, můžeme dle Jelínka¹⁸ trestní příkaz jako „zvláštní odchylku od obecného průběhu trestního řízení“ při respektování odlišností od jiných typů odklonů za odklon považovat.

Je patrné, že účelem odklonů je rychlejší a efektivnější vyřízení trestních věcí, které má přispět k řešení některých problémů, se kterými se v současné době státy potýkají. Jedná se zejména o nárůst kriminality, s tím související přetíženost soudů a přeplněnost věznic. Dalšími cíli odklonů jsou vyhnouti se traumatickému zážitku obviněného z hlavního líčení, zvýšení výchovného působení na obviněného, materiální a neformální řešení konfliktní situace či zlepšení postavení poškozeného (poslední neplatí pro všechny odklony).¹⁹ Odklony a jiné alternativní řešení trestních věcí můžeme považovat za produkt myšlenek restorativní justice.²⁰ Z toho důvodu odklony také realizují její postoje k řešení trestních věcí jako např. přizpůsobení trestu konkrétnímu pachateli nebo zapojení obětí do vyřešení její situace způsobené trestným činem.

¹⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 740-741. ISBN 978-80-87576-44-1.

¹⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní příkaz jako forma odklonu v trestním řízení*, in JELÍNEK, Jiří (ed.): *Alternativní řešení trestních věcí (trestněprávní, trestněprocesní a kriminologické aspekty)*. Praha: Leges, 2015, s. 12. ISBN 978-80-7502-109-0.

¹⁹ PIPEK, Jiří. *Alternativní způsoby vyřízení trestních věcí*. Právní rádce, 1999, č. 2, s. 19. ISSN 1210-4817.

²⁰ SOTOLÁŘ, Alexander, PÚRY, František, ŠÁMAL, Pavel. Op. cit., s. 12.

3.2 Srovnání trestního příkazu s jinými odklony

Společně s trestním příkazem řadíme mezi odklony i další instituty trestního práva procesního zařazené v trestním řádu pod zvláštní způsoby řízení. Jedná se o podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání a dohodu o vině a trestu. Dále zde náleží podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, ke kterému je možno přistoupit ve zkráceném přípravném řízení, a odstoupení od trestního stíhání ve věcech mladistvých.

Mezi trestním příkazem a ostatními druhy odklonu nelze popřít několik odlišností. Prvním zásadním rozdílem je, že trestní příkaz má povahu odsuzujícího rozsudku a je meritorním rozhodnutím o vině a trestu. Uvedené platí též pro dohodu o vině a trestu, kterou soud schvaluje odsuzujícím rozsudkem, ve kterém uvede mj. výrok o vině a trestu. Ostatní typy odklonů tuto vlastnost nemají a dochází u nich k upuštění od trestního stíhání.

Další rozdíl spočívá v absenci aktivity stran při uplatnění trestního příkazu. Použití trestního příkazu je fakultativní a strany dopředu neví, zda se samosoudce uchýlí k tomuto vyřízení trestní věci. Jedinou aktivitou stran může být podání odporu proti trestnímu příkazu obviněným nebo státním zástupcem.

Rozdílně je koncipováno také postavení poškozeného při uplatnění trestního příkazu a jiných odklonů. U trestního příkazu je poškozený ve značně nevýhodné pozici, ať už ve srovnání s klasickým průběhem trestního řízení nebo s jinými odklony.²¹ Zatímco u trestního příkazu nemůže žádným způsobem jeho vydání ovlivnit a může snadno promeškat uplatnění nároku na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení (protože ho např. hodlá uplatnit až při hlavním líčení, které se však nekoná), k jiným odklonům nelze přistoupit bez toho, aniž by byly nároky poškozeného vyřešeny a na některých odklonech se může sám

²¹ JELÍNEK, Jiří, ŘÍHA, Jiří, SOVÁK, Zdeněk. Op. cit., s. 112.

podílet nebo je vyžadována jeho součinnost (např. při sjednávání narovnání nebo dohody o vině a trestu). Další nevýhodou pro poškozeného je nemožnost podat proti trestnímu příkazu opravný prostředek, tj. odpor. Poškozený tak po vydání trestního příkazu nemá šanci se bránit, a to např. i za situace, kdy samosoudce opomene o nároku poškozeného rozhodnout.²² Oproti tomu má poškozený právo podat stížnost proti rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání (§ 307 odst. 7 TŘ), proti rozhodnutí o schválení narovnání (§ 309 odst. 2 TŘ) a rozhodnutí o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání (§ 179g odst. 7 TŘ). Za určitých podmínek má právo podat odvolání proti rozsudku, kterým byla schválena dohoda o vině a trestu (§ 245 odst. 1 TŘ) a jeho souhlas s rozsahem a způsobem odškodnění či vrácení bezdůvodného obohacení je podmínkou pro použití institutu odstoupení od trestního stíhání (§ 70 odst. 3 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“).

Ostatní odklony lépe než trestní příkaz uspokojují potřeby poškozeného vzniklé spácháním trestného činu a více tak naplňují myšlenky restorativní justice, protože vedou k usmíření mezi pachatelem a poškozeným a k tomu, aby pachatel odčinil škodlivé následky trestného činu.²³

Na druhou stranu existuje také několik vlastností, které mají všechny formy odklonu společné. Jedná se o již výše zmíněné účely, pro které jsou odklony zaváděny do právních řádů, a fakultativnost jejich použití. Samosoudce nemá povinnost rozhodnout trestním příkazem, i když jsou pro to splněny všechny formální podmínky.²⁴

²² JELÍNEK, Jiří, ŘÍHA, Jiří, SOVÁK, Zdeněk. Op. cit., s. 112.

²³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3478. ISBN 978-80-7400-465-0.

²⁴ JELÍNEK, Jiří, ŘÍHA, Jiří, SOVÁK, Zdeněk. Op. cit., s. 112.

4 Současná právní úprava trestního příkazu

4.1 Úvodní shrnutí právní úpravy

Trestní příkaz můžeme charakterizovat jako druh rozhodnutí soudu vydávaný v řízení konaném před samosoudcem, který jej může vydat i ve zjednodušeném řízení konaném po zkráceném přípravném řízení. Právní úpravu trestního příkazu nalezneme v hlavě dvacáté trestního řádu, která nese označení „Zvláštní způsoby řízení“, a to konkrétně v jejím pátém oddílu nazvaném „Řízení před samosoudcem“. Řízení před samosoudcem se dle § 314a odst. 1 trestního řádu koná, jestliže je předmětem řízení trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let. Trestním příkazem je možno rozhodnout pouze v řízení vedeném před okresním soudem.²⁵

K vydání trestního příkazu dochází bez projednání věci v hlavním líčení, což má sloužit ke zjednodušení a urychlení průběhu trestního procesu o typově méně závažných trestných činech²⁶, a je tak možno učinit pouze tehdy, pokud je skutkový stav spolehlivě zjištěn opatřenými důkazy. Samosoudce tak nerozhoduje na základě důkazů provedených u soudu během hlavního líčení, ale pouze na základě důkazů obsažených ve spise, který mu je státním zástupcem předkládán společně s obžalobou či návrhem na potrestání. Samosoudce je k vydání trestního příkazu oprávněn, jedná se tedy o postup fakultativní, který závisí na úvaze samosoudce, zda považuje skutkový stav za dostatečně prokázaný a rozhodne věc trestním příkazem, anebo zda je k zajištění účelu trestního řízení v konkrétním případě potřebnější a vhodnější nařídit hlavní líčení.²⁷

²⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. Op. cit., s. 3541.

²⁶ FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, s. 443. ISBN 978-80-7478-750-8.

²⁷ JELÍNEK, Jiří, ŘÍHA, Jiří, SOVÁK, Zdeněk. Op. cit., s. 121.

Trestní příkaz má povahu odsuzujícího rozsudku (§ 314e odst. 7 TŘ), avšak na rozdíl od rozsudku nelze trestním příkazem obviněného zprostit obžaloby, případně návrhu na potrestání, ani upustit od potrestání. Účinky spojené s vyhlášením rozsudku nastávají doručením trestního příkazu obviněnému. Trestní příkaz se kromě obviněného doručuje také státnímu zástupci, a jestliže poškozený uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, tak také jemu (§ 314f odst. 2 TŘ).

Trestní řád v § 314e odst. 2 obsahuje výčet trestů, které lze trestním příkazem uložit, a pro většinu trestů stanovuje u jejich sazeb určitá omezení. Tak lze trestním příkazem uložit:

- a) trest odnětí svobody do jednoho roku s podmíněným odkladem jeho výkonu,
- b) domácí vězení do jednoho roku,
- c) trest obecně prospěšných prací,
- d) trest zákazu činnosti do pěti let,
- e) peněžitý trest,
- f) trest propadnutí věci,
- g) vyhoštění do pěti let a
- h) zákaz pobytu do pěti let.

Trestní řád v § 314e odst. 6 vyjmenovává tři situace, při nichž nelze rozhodnout trestním příkazem. Jedná se o řízení proti osobě, která je omezena ve svéprávnosti; jestliže má být rozhodováno o ochranném opatření a jestliže má být uložen souhrnný nebo společný trest a předchozí trest byl uložen rozsudkem. Navíc zákon o soudnictví ve věcech mládeže ve svém § 63 vylučuje rozhodnutí trestním příkazem ve věci mladistvého, který nedovršil 18 let věku.

Obsahovým náležitostem trestního příkazu se trestní řád věnuje v ustanovení § 314f odst. 1. Trestní příkaz obsahuje:

- a) označení soudu, který trestní příkaz vydal,

- b) den a místo vydání trestního příkazu,
- c) označení obviněného dle ustanovení § 120 odst. 2 TŘ,
- d) výrok o vině dle ustanovení § 120 odst. 3 TŘ a uloženém trestu dle ustanovení § 122 odst. 1 TŘ,
- e) výrok o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení,
- f) poučení o právu podat odpor.

Opravným prostředkem proti trestnímu příkazu je podle § 314g TŘ odpor. Podaným odporem se trestní příkaz bez dalšího ze zákona ruší a samosoudce je povinen nařídit ve věci hlavní líčení. V tomto také spočívá specifická povaha odporu jako opravného prostředku, neboť o odporu není rozhodováno a nemá na rozdíl od odvolání devolutivní účinek, tedy trestní příkaz není přezkoumáván soudem vyšší instance.²⁸ V následném hlavním líčení není samosoudce vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu, které jsou obsaženy v trestním příkazu. Při navazujícím hlavním líčení se tak neuplatní obecně platná zásada zákazu reformationis in peius, avšak dle judikátu ÚS musí být odchýlení se od původně uloženého trestu odůvodněno nově zjištěnými skutečnostmi v hlavním líčení.²⁹

Lhůta pro podání odporu činí 8 dnů od doručení trestního příkazu. Kromě obviněného je oprávněn podat odpor státní zástupce a také osoby, které mohou podat ve prospěch obviněného odvolání. Těmto osobám s výjimkou státního zástupce končí lhůta pro podání odporu tímž dnem jako obviněnému. Není-li odpor v uvedené osmidenní lhůtě podán, stává se trestní příkaz pravomocným a vykonatelným a jeho změny lze dosáhnout pouze pomocí mimořádných opravných prostředků (stížnosti pro porušení zákona nebo obnovy řízení).³⁰ Oprávněná osoba se může podání odporu

²⁸ MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 492. ISBN 978-80-7179-572-8.

²⁹ Nález ÚS sp. zn. II. ÚS 213/2000 ve znění opravného usnesení ze dne 7. března 2002.

³⁰ MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel a kol. *Op. cit.*, s. 490.

po doručení trestního příkazu vzdát, naopak již podaný odpor nelze vzít zpět, protože jeho podáním je automaticky trestní příkaz zrušen.

Některé trestné činy lze dle ustanovení § 163a TŘ stíhat jen se souhlasem poškozeného, který může při klasickém postupu, kdy je konáno hlavní líčení, vzít udělený souhlas zpět až do doby, než se soud odebere k závěrečné poradě (163 odst. 2 TŘ). U trestního příkazu je toto právo možné uplatnit do okamžiku doručení trestního příkazu některé z osob, které mohou podat odpor. Zpětvzetím souhlasu se trestní příkaz ruší a trestní stíhání je zastaveno (§ 314g odst. 3 TŘ). Ke zrušení trestního příkazu může dále dojít, jestliže státní zástupce vezme obžalobu zpět (§ 314g odst. 4 TŘ). Může tak učinit rovněž do okamžiku, než je trestní příkaz doručen některé z osob oprávněné podat odpor, ale odlišností od zpětvzetí souhlasu poškozeného s trestním stíháním je, že se věc vrací do přípravného řízení a nedochází k zastavení trestního stíhání.

4.2 Podmínky vydání trestního příkazu

4.2.1 Řízení před samosoudcem

První podmínkou pro vydání trestního příkazu, které se budu v této práci věnovat, je příslušnost samosoudce pro konání trestního řízení. Řízení před samosoudcem bylo do českého právního řádu znovuzakotveno ústavním zákonem č. 155/1969 Sb. a je v TŘ upraveno v ustanovení § 314a a násl. a jeho úprava tvoří pátý oddíl dvacáté hlavy nazvané „Zvláštní způsoby řízení“. Zvláštním způsobem řízení je zákonodárcem předvídaný a upravený postup, v němž se otázka uplatnění trestní odpovědnosti pachatele za konkrétní trestný čin řeší způsobem zvláštním, podstatně odlišným od řízení typického pro daný trestněprocesní systém.³¹

³¹ VALOVÁ, Viktorie. *Samosoudce a trestní příkaz v československém trestním řízení*. AUC – Iuridica, 1985, č. 2, s. 125.

Řízení před samosoudcem se koná o trestných činech, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let. Tyto trestné činy mají vykazovat nižší typovou závažnost a menší právní a skutkovou složitost, což odůvodňuje zjednodušený průběh řízení před soudem a skutečnost, že je rozhodováno jednou osobou. Přestože je splněna podmínka maximální výše trestní sazby, řízení před samosoudcem se nekoná, má-li být uložen souhrnný nebo společný trest a dřívější trest byl uložen v řízení před senátem (§ 314a odst. 2 TŘ). Příslušnost samosoudce je dána i pro vykonávací řízení, řízení o zahlazení odsouzení a rozhoduje též o některých odklonech.³² Samosoudce má stejná práva a povinnosti jako senát a jeho předseda (§ 314b odst. 4 TŘ), ale nekoná neveřejné zasedání (§ 314b odst. 5 TŘ). Od zakotvení samosoudcovského řízení do českého právního řádu je patrná tendence rozšiřovat okruh trestných činů, o kterých může rozhodovat samosoudce. Zpočátku samosoudce rozhodoval pouze o přečinech³³ a několika vyjmenovaných trestných činech, od roku 1990 o trestných činech, jejichž horní hranice trestní sazby nepřevyšuje jeden rok, načež tato hranice byla postupně novelami trestního řádu zvýšena na dva roky, resp. současných pět let.

Další odchylkou od obecného postupu je, že samosoudce obžalobu nebo návrh na potrestání předběžně neprojednává, nýbrž je přezkoumá z hledisek uvedených v ustanoveních § 181 odst. 1 a § 186 TŘ, tedy např. zda poskytují spolehlivý podklad pro další řízení, zda je dána příslušnost soudu k projednání věci, zda v přípravném řízení nedošlo k závažným procesním vadám, které nelze napravit v řízení před soudem, zda věc patří do příslušnosti jiného soudu nebo zda skutek, který je předmětem obžaloby, bude třeba posuzovat podle jiného ustanovení trestního zákona, než podle kterého jej posuzuje obžaloba. Podle výsledků přezkoumání může samosoudce:

³² FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, s. 789 - 790. ISBN 978-80-7478-750-8.

³³ Přečin je však nutno chápat ve smyslu zákona č. 150/1969 Sb., o přečinech, jako zaviněný, pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v tomto zákoně a jenž nedosahuje stupně společenské nebezpečnosti trestného činu.

- a) učinit některé z rozhodnutí uvedených v ustanoveních § 188 odst. 1 písm. a) až f) TŘ, tj. např. předložit věc k rozhodnutí o příslušnosti soudu, který je nejbližše společně nadřízen jemu a soudu, jenž je podle něj příslušný, má-li za to, že sám není příslušný; samosoudce může po přezkoumání obžaloby nebo návrhu na potrestání učinit všechna rozhodnutí, ke kterým je po předběžném projednání obžaloby příslušný senát,
- b) zastavit trestní stíhání pro neúčelnost, jsou-li tu okolnosti uvedené v ustanovení § 172 odst. 2 TŘ, tj. např., je-li trest, k němuž může trestní stíhání vést, zcela bez významu vedle trestu, který pro jiný čin byl obviněnému již uložen nebo který ho podle očekávání postihne,
- c) odmítnout návrh na potrestání, nejsou-li splněny podmínky uvedené v ustanovení § 179a odst. 1 pro konání zjednodušeného řízení; toto rozhodnutí náleží pouze samosoudci, neboť návrh na potrestání je výsledkem zkráceného přípravného řízení, po němž následuje zjednodušené řízení, které se koná pouze před samosoudcem, nebo
- d) stanovit státnímu zástupci přiměřenou lhůtu k podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu, má-li za to, že vzhledem k okolnostem případu by ji bylo vhodné sjednat, zejména navrhl-li takový postup státní zástupce nebo obviněný, přitom postupuje přiměřeně podle ustanovení § 187 odst. 4, tzn. zejména zjišťuje stanoviska obviněného a státního zástupce ke sjednání dohody o vině a trestu a to ještě před stanovením přiměřené lhůty státnímu zástupci.

Neučiní-li samosoudce některé z výše uvedených rozhodnutí, může věc rozhodnout trestním příkazem a poté případně nařídit hlavní líčení. Nenařídí-li samosoudce po přezkoumání obžaloby či návrhu na potrestání hlavní líčení, musí též vždy rozhodnout o dalším trvání vazby, pokud se v ní obviněný nachází (§ 314c odst. 4 TŘ).

Ustanovení upravující řízení před samosoudcem obsahují také zvláštní úpravu tzv. zjednodušeného řízení, ve kterém lze po novele trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. rovněž vydat trestní příkaz. Zjednodušené řízení se koná pouze před samosoudcem u okresního soudu a následuje po zkráceném přípravném řízení, které probíhá o méně závažných trestných činech (o trestných činech projednávaných před okresními soudy, jejichž horní hranice trestní sazby nepřevyšuje pět let) s jednoduchým a jasným skutkovým stavem. Cílem zavedení zkráceného přípravného řízení bylo zjednodušení a zkrácení doby řízení o společensky nejméně škodlivých trestných činech. Během zkráceného přípravného řízení chybí fáze vyšetřování, důkazy jsou zásadně pouze vyhledány a provedeny jsou až v rámci zjednodušeného řízení před samosoudcem.³⁴

Zjednodušené řízení se od klasického postupu liší již svým zahájením, ke kterému dochází podáním návrhu na potrestání státním zástupcem. Jakmile je návrh na potrestání doručen soudu, je teprve zahájeno trestní stíhání. Následně se postup samosoudce liší v závislosti na tom, zda byl soudu spolu s návrhem předán zadržený podezřelý či nikoliv. Byl-li soudu zadržený podezřelý předán, soudce jej do 24 hodin vyslechne již jako obviněného, výslech se týká zejména okolností zadržení a důvodů vazby a skutečností, které obviněný považuje za nesporné. Po výslechu samosoudce podle povahy věci buď vydá rozhodnutí, jež může vydat mimo hlavní líčení (typicky lze použít některý z odklonů včetně rozhodnutí trestním příkazem) nebo obviněnému doručí předvolání k hlavnímu líčení, které se může se souhlasem obviněného konat ihned po jeho výslechu. Zároveň musí samosoudce rozhodnout o vazbě obviněného. Nebyl-li podezřelý zadržen, samosoudce podle protokolu o výslechu podezřelého posoudí, zda je třeba obviněného předvolat k výslechu nebo je možné ihned nařídit hlavní líčení. I v tomto případě může samosoudce rozhodnout trestním příkazem poté, co přezkoumá návrh na potrestání, výslech obviněného není nutnou podmínkou pro

³⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2335 - 2336. ISBN 978-80-7400-465-0.

vydání trestního příkazu. Speciální úpravu průběhu hlavního líčení v rámci zjednodušeného řízení nalezneme v § 314d odst. 2 TŘ.

Zjednodušené řízení před soudem se podobně jako zkrácené přípravné řízení vyznačuje svou jednoduchostí a neformálností, čímž se má opět dosáhnout zkrácení celkové doby trestního řízení. Předpokladem pro takový postup je jednoduchá objasnitelnost projednávané věci, znalost stanovisek stran a oproštění této fáze řízení od úkonů, které ho neúměrně zatěžují a zdržují.³⁵

4.2.2 Bez projednání věci v hlavním líčení

Druhou podmínkou pro rozhodnutí trestním příkazem je dle ustanovení § 314e odst. 1 TŘ jeho vydání bez projednání věci v hlavním líčení. Skutečnost, že se nekoná hlavní líčení, je podstatou zrychlení a zjednodušení řízení při rozhodování trestním příkazem.³⁶ Samosoudce tedy nerozhoduje na základě důkazů provedených před ním v rámci hlavního líčení, ale na základě spisového materiálu, který mu byl doručen státním zástupcem a obsahuje důkazy opatřené v přípravném řízení nebo informace získané ve zkráceném přípravném řízení.

Trestní řád požaduje, aby věc nebyla v hlavním líčení projednána, tzn., že hlavní líčení může být nařízeno, avšak pro vydání trestního příkazu nesmí dojít k jeho zahájení. Tento závěr však jednoznačně nevyplývá z textu příslušného ustanovení trestního řádu, a proto souhlasím s názorem Jelínka, který doporučuje změnit dikci ustanovení § 314e odst. 1 TŘ tak, aby jasně stanovilo, že po zahájení hlavního líčení není možné věc vyřídit trestním příkazem.³⁷ Problém činí zejména slovo „projednání“, protože při použití jazykového výkladu lze dovodit, že věc je

³⁵ Tamtéž, s. 3547.

³⁶ VALOVÁ, Viktorie. *Samosoudce a trestní příkaz v československém trestním řízení*. AUC – Iuridica, 1985, č. 2, s. 149.

³⁷ JELÍNEK, Jiří, ŘÍHA, Jiří, SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních se vzory rozhodnutí soudů a podání advokátů*. 3. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 136. ISBN 978-80-7502-066-6.

projednána až na konci hlavního líčení, v jeho průběhu je pouze projednávána. Při tomto výkladu by tedy bylo možné rozhodnout trestním příkazem i po zahájení hlavního líčení.³⁸ Praxe se však ustálila na tom, že trestní příkaz nelze vydat po zahájení hlavního líčení a jeho vydání nahrazuje projednání věci v hlavním líčení. Ostatně Nejvyšší soud Slovenské socialistické republiky se pár let po znovuzavedení trestního příkazu do trestního řádu vyjádřil, že „vydanie trestného rozkazu neprichádza do úvahy po začatí hlavného pojednávania”.³⁹

Trestní příkaz také nelze vydat, jestliže již hlavní líčení bylo konáno, ale došlo k jeho odročení, nebo zruší-li soud druhého stupně rozsudek napadený odvoláním a zároveň přikáže samosoudci věc k novému projednání a rozhodnutí. Stejně tak není možné trestní příkaz vydat, pokud bylo původní rozhodnutí zrušeno v důsledku podání mimořádného opravného prostředku (dovolání, stížnost pro porušení zákona a obnova řízení), ledaže byla podána nová obžaloba nebo návrh na potrestání.⁴⁰

Jak již bylo výše uvedeno, trestní příkaz je fakultativní způsob vyřízení trestní věci a samosoudce nemá povinnost ho aplikovat, i když jsou pro to splněny všechny zákonné podmínky. Samosoudce by měl nařídít hlavní líčení, pokud má za to, že takový postup zajistí splnění úloh a účelu trestního řízení jako celku lépe než použití trestního příkazu, a to zejména v důsledku plného uplatnění všech zásad trestního řízení, které jsou při vydání trestního příkazu oslabeny. Jedná se hlavně o zásadu obžalovací, zásadu bezprostřednosti a ústnosti a zásadu veřejnosti, také je oslabeno právo obviněného na obhajobu. Nelze také pominout výchovný vliv, který může mít projednání věci veřejně v hlavním líčení na pachatele trestného činu. Při použití trestního příkazu nedochází k přímému výchovnému působení soudu na obviněného,

³⁸ ŠELLENG, Dalibor. *Trestní příkaz*. Praha, 2015. Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta.

³⁹ Rozhodnutí č. 4/1975 Sb. rozh. tr.

⁴⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Op. cit.*, s. 3574.

kteře může být v některých případech nejdůležitějším převýchovným podnětem ve vztahu k obviněnému.⁴¹

4.2.3 Spolehlivě prokázaný skutkový stav

Další podmínkou obsaženou v ustanovení § 314e odst. 1 TŘ, která musí být splněna, aby samosoudce mohl vydat trestní příkaz, je, že skutkový stav je spolehlivě prokázán opatřenými důkazy. Tento požadavek vychází ze zásady obsažené v ustanovení § 2 odst. 5 TŘ, podle něhož orgány činné v trestním řízení postupují v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v tomto zákoně a za součinnosti stran tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Zákodárce zvolil v citovaných paragrafech odlišnou terminologii, když nejprve hovoří o „zjištěném stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti“, zatímco v ustanoveních upravujících trestní příkaz použil „stav spolehlivě prokázaný opatřenými důkazy“. Jedná se však pouze o jiné vyjádření téhož požadavku, samosoudce musí s jistotou považovat opatřené důkazy za skutkový základ pro rozhodnutí, který je bezpečně zjištěn a nezakládá žádnou důvodnou pochybnost.⁴²

Na základě výše uvedeného tedy můžeme dovést, že chce-li samosoudce věc rozhodnout trestním příkazem, musí po posouzení předložených důkazů a obžaloby či návrhu na potrestání uvážit, zda spolehlivě prokazují skutkový stav, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu potřebném pro vydání trestního příkazu. Problémem však může často být to, že důkazy nebyly provedeny před soudem a samosoudce tak nemůže jejich provádění přímo vnímat. Tento stav způsobila novela trestního řádu provedená zákonem č. 265/2001 Sb., která přenesla těžiště dokazování z přípravného řízení před soud a způsobila tím významný průlom v důkazním právu a

⁴¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 5. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 1090. ISBN 978-80-7502-049-9.

⁴² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Op. cit.*, s. 35.

ovlivnila též procesní hodnotu důkazů.⁴³ Samosoudce musí být proto velmi pečlivý při úvahách, zda vydat trestní příkaz bez projednání věci v hlavním líčení, zejména z důvodu, že má povahu a účinky odsuzujícího rozsudku a může tak mít pro obviněného závažné následky. Nedojde-li k pozitivnímu závěru z hlediska spolehlivě prokázaného skutkového stavu, nesmí samosoudce trestní příkaz vydat, a jestliže nerozhodne podle ustanovení § 314c odst. 1, má povinnost nařídit hlavní líčení.⁴⁴

Z judikatury Nejvyššího soudu ČR vyplývá, že samosoudce je povinen posuzovat, zda je skutkový stav spolehlivě prokázán také ke vztahu k okolnostem, které, pokud jsou přítomny, vyvolávají nutnost jiného rozhodnutí, než je rozhodnutí o vině a trestu, případně též o náhradě škody, např. rozhodnutí o přerušení trestního stíhání.⁴⁵ Pod pojem „spolehlivé zjištění skutkového stavu” spadají také okolnosti týkající se osoby pachatele, které mají význam pro stanovení odpovídajícího druhu a výměry trestu.⁴⁶

S ohledem na přesunutí těžiště dokazování z přípravného řízení před soud vyvstává otázka, zda vůbec může být po přípravném řízení podmínka spolehlivě prokázaného skutkového stavu splněna. Pro tyto úvahy je nutné vzít v potaz existenci tří typů přípravného řízení. Například autor Vantuch se domnívá, že spolehlivě prokázaný skutkový stav může být zjištěn pouze v rámci rozšířeného vyšetřování (§ 168 až § 170 TŘ).⁴⁷ Vzhledem k tomu, že v rozšířeném vyšetřování se provádějí důkazy bez omezení a je při nich možná účast obhajoby, nelze než souhlasit, že v tomto typu přípravného řízení je možno spolehlivě prokázaného skutkového stavu

⁴³ CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. 4., aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 295. ISBN 80-7201-594-X.

⁴⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. Op. cit., s. 3575.

⁴⁵ Rozhodnutí 28/1999 Sb. rozh. tr. V tomto rozhodnutí Nejvyšší soud ČR judikoval, že samosoudce nemůže vydat trestní příkaz, jestliže obviněný pro duševní chorobu, která nastala až po spáchání činu, není schopen chápat smysl trestního stíhání. V takovém případě je třeba trestní stíhání přerušit z důvodu uvedeného v § 173 odst. 1 písm. c) TŘ.

⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 71/2004 ze dne 11. května 2004. Okolností týkající se osoby pachatele v tomto případě byla nutnost uložit obviněnému souhrnný trest. Jelikož si samosoudce neopatřil spis o předchozím odsouzení pachatele, nemohl být skutkový stav spolehlivě prokázán.

⁴⁷ VANTUCH, Pavel. *Trestní příkaz, podmínky pro jeho vydání a možnosti obhajoby*. Trestní právo, 2013, roč. 17, č. 7-8, s. 6.

dosáhnout. Rozšířené vyšetřování se podle ustanovení § 168 odst. 1 TŘ provádí u trestných činů, o nichž koná řízení v prvním stupni krajský soud, a proto o nich nerozhoduje samosoudce a není možné o nich vydat trestní příkaz.

Mnoho důkazů se však neprovádí během standartního přípravného řízení a zejména ne během zkráceného přípravného řízení. Spis po standartním přípravném řízení obsahuje téměř vždy výpověď obviněného. Dále ve spise nalezneme úřední záznamy o podaných vysvětleních, protokoly o provedených úkonech a další materiály, které ale často nemohou být použity jako důkaz. Výsledky svědků jsou při vyšetřování možné jen za podmínek, které stanovuje ustanovení § 164 odst. 1 TŘ, tedy jestliže se jedná o neodkladný nebo neopakovatelný úkon nebo jde-li o výslech osoby mladší patnácti let, o jejíž schopnosti správně a úplně vnímat, zapamatovat si nebo reprodukovat jsou s ohledem na její psychický stav pochybnosti, anebo nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že na svědka by mohl být pro jeho výpověď vyvíjen nátlak. Jinak poškozeného a další svědky vyslechne policejní orgán jen tehdy, jestliže hrozí z jiného důvodu, že bude ovlivněna jejich výpověď nebo schopnost zapamatovat si rozhodné skutečnosti nebo schopnost tyto skutečnosti reprodukovat, zejména je-li pro složitost věci odůvodněn předpoklad delšího trvání vyšetřování.

Počet provedených důkazů často bude z výše popsaného důvodu velmi nízký a zákonnému požadavku spolehlivě prokázaného skutkového stavu opatřenými důkazy takto podle Vantucha nemůže být dostáno, a proto by trestní příkaz vydán být neměl. Je ale potřeba zmínit, že reálně samosoudci vydávají trestní příkaz i na základě informací obsažených v úředních záznamech, protokolech a dalších materiálech, které nemůžeme považovat za důkazy v procesním smyslu.⁴⁸ Takový názor vyslovilo trestní kolegium Nejvyššího soudu. To tuto praxi samosoudců podpořilo ve své Zprávě o analýze a vyhodnocení účinnosti novely trestního řádu č. 265/2001 Sb. ve vztahu k soudnímu řízení s odkazem na skutečnost, že trestní příkaz je možné vydat i

⁴⁸ VANTUCH, Pavel. Op. cit., s. 6-7.

ve zjednodušeném řízení konaném po zkráceném přípravném řízení, kde samosoudce vychází z výsledku podezřelého, o němž se provede záznam do protokolu, a z důkazů opatřených způsobem uvedeným v ustanovení § 158 TŘ, tedy hlavně formou úředního záznamu.⁴⁹

Jak vyplývá z předchozích částí této práce, samosoudce může trestní příkaz vydat i ve zjednodušeném řízení, které následuje po zkráceném přípravném řízení. Otázka spolehlivě prokazaného skutkového stavu opatřenými důkazy je zde vzhledem k neformálnosti a jednoduchosti zkráceného přípravného řízení ještě spornější. Vantuch je opět toho názoru, že po zkráceném přípravném řízení spolehlivě prokazaný skutkový stav opatřenými důkazy být nemůže, neboť ve zkráceném přípravném řízení, které celé probíhá před zahájením trestního stíhání, se žádné důkazy neprovádějí.⁵⁰ Zákodárce však v ustanovení § 314e odst. 1 TŘ tuto alternativu výslovně uvádí, čímž chtěl zřejmě dát najevo, že je možné trestní příkaz vydat i na podkladě výsledku podezřelého provedeného podle ustanovení § 179b odst. 3 TŘ a úkonů prováděných orgánem konajícím zkrácené přípravné řízení podle hlavy deváté trestního řádu, které nejsou důkazy v procesním smyslu. Ostatně tento názor zastávají i autoři komentáře, kteří nespatřují nedostatek formy úkonů provedených podle hlavy deváté trestního řádu, která je jinak ve standardním vyšetřování obvyklá, jako překážku pro rozhodnutí trestním příkazem, je-li jimi skutkový stav spolehlivě prokázán. Svůj názor zdůvodňují mj. změnou koncepce dokazování, ke které došlo novelou provedenou zákonem č. 265/2001 Sb., která umožnila za určitých okolností za důkazy považovat i protokoly sepsané před zahájením trestního stíhání a úřední záznamy. Jedná se o protokoly sepsané podle ustanovení § 158 odst. 9 ve spojení s § 158a TŘ a ve zkráceném přípravném řízení zejména o protokol o výsledku podezřelého podle § 179b odst. 3 TŘ a úřední záznamy použité za podmínek § 314d odst. 2 ve spojení s § 158 odst. 6 TŘ. Další

⁴⁹ Rozhodnutí č. 36/2004 Sb. rozh. tr.

⁵⁰ VANTUCH, Pavel. Op. cit., s. 6.

novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 459/2011 Sb. byla zavedena možnost číst úřední záznamy jako důkazy také ve standardním hlavním líčení, pokud s tím státní zástupce a obžalovaný souhlasí (§ 211 odst. 6 ve spojení s § 158 odst. 6 TŘ). Co se týče výslechu podezřelého ve zkráceném přípravném řízení, je tento prováděn podle ustanovení o výslechu obviněného, z obsahového hlediska se proto od něj zásadně nebude lišit.⁵¹ Užití úředních záznamů po zkráceném přípravném řízení jako důkazů použitelných před soudem podle ustanovení § 158 odst. 6 TŘ pak umožňuje ustanovení § 314e odst. 1 TŘ, konkrétně ono zdůraznění, že trestní příkaz lze vydat i ve zjednodušeném řízení konaném po zkráceném přípravném řízení.⁵²

De lege ferenda se domnívám, že by bylo vhodné upravit znění § 314e odst. 1 TŘ tak, jak navrhuje Vantuch⁵³: „Samosoudce může bez projednání věci v hlavním líčení vydat trestní příkaz, jestliže skutkový stav je spolehlivě prokázán opatřeními důkazy *nebo záznamy (informacemi) zachycenými v úředních záznamech a protokolech o úkonech*, a to i ve zjednodušeném řízení konaném po zkráceném přípravném řízení“. Z takového znění by mnohem jasněji vyplýval záměr zákonodárce a dostalo by se do souladu s existující praxí.

Podmínka spolehlivě prokázaného skutkového stavu nahradila doznání obviněného jako předpoklad k vydání trestního příkazu, který náš trestní řád obsahoval do roku 1990. V současnosti tak teoreticky může být trestní příkaz vydán i v případech, kdy obviněný líčí rozhodné skutkové okolnosti odlišně, než jak vyplývají z jiných důkazů, anebo když popírá své zavinění. Nezbytným předpokladem ovšem i v takových případech je, že skutkový stav je spolehlivě prokázán ostatními opatřeními důkazy, které umožňují rozhodnout o vině a trestu trestním příkazem i bez konání hlavního líčení.⁵⁴ S tímto stavem nejsou spokojeni

⁵¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3575. ISBN 978-80-7400-465-0.

⁵² VRTĚL, Petr. *Ztížené řízení před samosoudcem*. Trestněprávní revue, 2002, č. 4, s. 110.

⁵³ VANTUCH, Pavel. *Op. cit.*, s. 13.

⁵⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 2 Tzn 121/1996 ze dne 24. července 1996.

např. autoři Vantuch⁵⁵ a Zeman⁵⁶ a jsou přesvědčeni, že by podmínka doznání měla být do trestního řádu vrácena.

Jsem toho názoru, že s ohledem na ustanovení § 2 odst. 5 TR, podle něhož doznání obviněného nezbavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat všechny podstatné okolnosti případu, není potřeba podmínku doznání do trestního řádu znova vkládat. Nicméně pokud se obviněný výslovně dovolává své nevině, mělo by být k vydání trestního příkazu přistupováno jen ve zcela výjimečných případech, protože si lze jen stěží představit, že za této okolnosti nebude žádná pochybnost o spolehlivě prokázaném skutkovém stavu. Rovněž podle Krajského soudu v Hradci Králové není předpoklad spolehlivě prokázaného skutkového stavu obvykle splněn, jestliže obžalovaný popírá zavinění. Není přitom rozhodné, jak vyjádření obžalovaného k zavinění popisuje slovně obžaloba, ale jak se skutečně zjišťuje z jeho výpovědi a dalších důkazů.⁵⁷

Na závěr této kapitoly bych se chtěl zmínit o dvou problémech týkajících se spolehlivě prokázaného skutkového stavu, které se v praxi objevují. Zaprvé se jedná o situaci, kdy obviněný v přípravném řízení navrhuje provedení důkazů, které svědčí v jeho prospěch, ale je policejním orgánem odmítnut se zdůvodněním, že těžiště dokazování je před soudem a důkazy budou provedeny během hlavního líčení. Pro obviněného, který podrobně nezná právní úpravu trestního příkazu, je pak velmi nemilým překvapením, když mu namísto předvolání k hlavnímu líčení, je doručeno odsuzující rozhodnutí.⁵⁸ Logicky pak opět vznikají pochybnosti, zda mohl být skutkový stav spolehlivě prokázán, jestliže nebyly provedeny důkazy navrhované obviněným či prověřeny jeho námitky k důkazům obžaloby. Nejvyšší soud se podle mě správně vyslovil, že nikoliv. Podle něj musí být obhajoba obviněného prověřena, jinak nemůže být trestní příkaz vydán z důvodu nedostatečně prokázaného

⁵⁵ VANTUCH, Pavel. Op. cit., s. 9.

⁵⁶ ZEMAN, Jaroslav. *Některé aspekty úpravy trestního příkazu*. Trestní právo, 1999, č. 12, s. 12.

⁵⁷ Rozhodnutí č. 34/1995 Sb. rozh. tr.

⁵⁸ VANTUCH, Pavel. Op. cit., s. 9.

skutkového stavu, musí být nařízeno hlavní líčení a v něm provedeny důkazy k ověření obhajoby obviněného.⁵⁹ V dalším rozsudku zase Nejvyšší soud ČR odmítl, že by mohl být spolehlivě prokázán skutkový stav, když se znalec nevypořádal s námitkami obviněného proti znaleckému posudku podanému v přípravném řízení, který má zásadní význam pro zjištění skutkového stavu. Samosoudce musí v takovém případě vyslechnout znalce v hlavním líčení, nepostupuje-li podle ustanovení § 314c odst. 1, 2 TR.⁶⁰

Druhým nešvarem je, že samosoudce se ve skutečnosti prokázáním skutkového stavu příliš nezabývá a vydává trestní příkaz i v případech, kdy skutkový stav spolehlivě prokázán rozhodně být nemůže, zejména jde o věci, ve kterých bylo konáno zkrácené přípravné řízení. Jedná se o věci skutkově rozsáhlejší a právně náročnější, v nichž obviněný často v přípravném řízení nevypovídá, či dokonce ze spisu vyplývají dvě verze dané události, ale pro samosoudce znamená rozhodnutí trestním příkazem značné zjednodušení práce a úsporu času. Samosoudce očekává, že obviněný přijme mírný trest uložený trestním příkazem a nebude podávat odpor. Tuto praxi je však třeba odmítnout, protože je v rozporu se základními zásadami trestního řízení, zejména se zásadou materiální pravdy a presumpce neviny.⁶¹ Zjištění pravdy nebo vyřešení rozporů mezi důkazy nemůže spočívat v tom, zda obviněný využije svého práva podat odpor.⁶² Na tomto místě bych na závěr této kapitoly zmínil judikát Nejvyššího soudu ČR, který řešil rozdílné výpovědi obviněného a poškozeného ve vztahu k výši škody způsobené majetkovým trestným činem. V takovém případě skutkový stav nemůže být spolehlivě prokázán, samosoudce má povinnost nařídít

⁵⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 79/2002 ze dne 20. listopadu 2002.

⁶⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 3 Tz 291/2000 ze dne 10. ledna 2001.

⁶¹ JELÍNEK, Jiří, ŘÍHA, Jiří, SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních se vzory rozhodnutí soudů a podání advokátů*. 3. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 123-124. ISBN 978-80-7502-066-6.

⁶² ZŮBEK, Jan. *Trestní příkaz vydaný bez ohledu na zjištěný skutkový stav*. Trestněprávní a procesní alternativy v trestním právu individuálním a kolektivním, Dny práva 2012, Masarykova universita Brno, Sborník příspěvků, s. 1632. ISBN 978-80-210-6319-8. Dostupný online na: https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2012/files/trestnepravnialternativy/trestnepravnialternativy.pdf (31. 5. 2017)

hlavní líčení a v něm provést výslechy obviněného a poškozených a tím spolehlivě zjistit výši škody.⁶³

4.3 Tresty ukládané trestním příkazem

Trestním příkazem lze v současnosti uložit devět druhů trestů a na rozdíl od rozsudku jím nelze uložit ochranné opatření. Taxativní výčet trestů nalezneme v ustanovení § 314 odst. 2 TR a jedná se o:

- a) trest odnětí svobody do jednoho roku s podmíněným odkladem jeho výkonu,
- b) domácí vězení do jednoho roku,
- c) trest obecně prospěšných prací,
- d) trest zákazu činnosti do pěti let,
- e) peněžitý trest,
- f) trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty,
- g) vyhoštění do pěti let,
- h) zákaz pobytu do pěti let,
- i) trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce do pěti let.

Tomuto výčtu je některými autory vytýkáno, že ne u všech trestů je výslovně zmíněno, že se jedná o trest. Půjde tak o tresty domácího vězení, vyhoštění a zákaz pobytu. Důvod, proč zákonodárce u některých trestů opomenul výslovně uvést slovo „trest“, není jasný.⁶⁴ Myslím si, že pro srozumitelnost právního řádu je důležitá také jednotná terminologie, a proto uvedené opomenutí považuji za nedostatek, který by měl být napraven.

Samosoudce je při ukládání některých druhů trestů trestním příkazem vázán dalšími podmínkami a omezeními pro jejich použití. Při ukládání trestu obecně prospěšných prací (§ 314e odst. 3 TR) a domácího vězení (§ 314e odst. 4 TR) je

⁶³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 5 Tz 74/2001 ze dne 24. května 2001.

⁶⁴ JELÍNEK, Jiří, ŘÍHA, Jiří, SOVÁK, Zdeněk. Op. cit., s. 108.

samosoudce povinen si vyžádat zprávu probačního úředníka, která nastíní možnosti výkonu těchto druhů trestů, stanovisko obviněného k uložení těchto druhů trestů a u trestu obecně prospěšných prací také zprávu o zdravotní způsobilosti obviněného pro výkon uvedeného trestu. Při ukládání peněžitého trestu zase nesmí náhradní trest odnětí svobody za peněžitý trest ani s uloženým trestem odnětí svobody přesahovat jeden rok (§ 314e odst. 5 TR).

Teoreticky lze trestním příkazem rozhodnout také o vině právnické osoby, avšak okruh trestů, který jí lze uložit, je omezený. S přihlédnutím k § 15, 18, 19 a 20 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále jen „*TOPO*“), můžeme dovodit, že právnickým osobám lze trestním příkazem uložit peněžitý trest, trest propadnutí věci nebo jiného majetkové hodnoty a trest zákazu činnosti. V této souvislosti se mi jeví vhodným Jelínkův návrh, aby byl výčet trestů pro právnické osoby rozšířen o trest zákazu plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži (§ 21 *TOPO*) a trest zákazu přijímání dotací a subvencí (§ 22 *TOPO*), protože jsou ve své podstatě speciálními tresty zákazu činnosti, který, jak je již uvedeno výše, může být uložen také právnické osobě.⁶⁵

4.3.1 Trest odnětí svobody

Trestním příkazem může být uložen toliko podmíněný trest odnětí svobody, přičemž jeho maximální délka smí činit maximálně jeden rok. Lze uložit jak klasické podmíněné odsouzení podle ustanovení § 81 – 83 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „*TZ*“), tak zpřísněnou variantu, kterou je podmíněné odsouzení s dohledem podle ustanovení § 84 *TZ*. Trestní řád ani trestní zákoník speciálně neupravuje délku zkušební doby pro podmíněný trest odnětí svobody ukládaný trestním příkazem, uplatní se proto obecná ustanovení trestního zákoníku, podle nichž

⁶⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní příkaz včera, dnes a zítra*. Kriminalistika, 2015, roč. 48, č. 2, s. 98.

může zkušební doba trvat od jednoho roku až po pět let a při stanovení její délky samosoudce i zde přihlíží k okolnostem případu a poměrům pachatele.

Omezení ukládání trestu odnětí svobody trestním příkazem pouze na trest podmíněný bylo zavedeno do trestního řádu až po novele provedené zákonem č. 265/2001 Sb. Předchozí právní úprava umožňovala uložit nepodmíněný trest odnětí svobody v délce jednoho roku. Provedenou změnou se česká právní úprava alespoň přiblížila souladu se zněním doporučení Výboru ministrů členských zemí Rady Evropy ve věci zjednodušení řízení č. R (87) 18, které povoluje uložit trestním příkazem pouze sankce peněžité a ztrátu práv s vyloučením jakéhokoliv trestu odnětí svobody.⁶⁶ Nicméně podmíněný trest odnětí svobody může být na nepodmíněný přeměněn, i když je uložen trestním příkazem. To samé platí pro tresty obecně prospěšných prací, domácího vězení a peněžitého trestu, nejsou-li plněny.

Podmíněný trest odnětí svobody lépe napomáhá převýchově a resocializaci pachatele, protože ho hrozbou trestu a projevenou důvěrou soudu v jeho nápravu motivuje k řádnému způsobu vedení života a změně jeho životních postojů.⁶⁷ Z tohoto důvodu si myslím, že současná právní úprava je z hlediska toho, že nepřipouští uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody trestním příkazem, správná. Jednou z funkcí odklonů je také jejich výchovné působení na pachatele a je zároveň důvodem, proč jsou zaváděny do právních řádů. Považujeme-li trestní příkaz za odklon v trestním řízení, má poté podle mě jeho právní úprava směřovat k naplnění zmíněných funkcí.

4.3.2 Trest domácího vězení

Trest domácího vězení se do našeho právního řádu vrátil po více než půl století se stávajícím trestním zákoníkem a v důsledku novely provedené zákonem

⁶⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3575. ISBN 978-80-7400-465-0.

⁶⁷ ZEMAN, Jaroslav. *Některé aspekty úpravy trestního příkazu*. Trestní právo, 1999, č. 12, s. 13.

č. 41/2009 Sb. se stal jedním z druhů trestů, který lze uložit i trestním příkazem. Rozdílem oproti obecné úpravě ukládání trestu domácího vězení obsažené v ustanovení § 60 a násl. TZ je maximální délka trvání tohoto trestu, která při použití trestního příkazu činí jeden rok. Rozsudkem lze uložit trest domácího vězení až na dvě léta.

Pro ukládání trestu domácího vězení trestním příkazem stanovuje § 314e odst. 4 TŘ další pravidlo. Rozhodne-li se samosoudce uložit trestním příkazem trest domácího vězení, musí si nejprve vyžádat zprávu probačního úředníka a následně při ukládání trestu k ní přihlídnout. Zpráva obsahuje zjištění o možnostech výkonu tohoto trestu a stanovisko obviněného k uložení trestu domácího vězení. Zpráva má za cíl vyloučit uložení trestu domácího vězení v nevhodných případech. Povinnost samosoudce vyžádat si před uložení trestu domácího vězení zprávu probačního úředníka navazuje na ustanovení § 60 odst. 1 písm. a) a b) TZ. V první řadě určují osobu a poměry pachatele jako významná kritéria pro uložení trestu domácího vězení a zadruhé podmiňují jeho uložení písemným slibem pachatele, že se ve stanovené době bude zdržovat v obydlí na určené adrese a při výkonu poskytne potřebnou součinnost, kterým pachatel vyjadřuje souhlas s uložení tohoto trestu. Samosoudce tak může podle zprávy probačního úředníka zjistit, zda lze mít s ohledem na osobu a poměry pachatele důvodně za to, že postačí uložení trestu domácího vězení, a zda pachatel vyjadřuje souhlas s uložení trestu domácího vězení, což má zabránit situacím, kdy je trest domácího vězení uložen zbytečně, protože jsou podmínky jeho výkonu pachatelem nedodržovány a nutně následuje přeměna v trest odnětí svobody podle ustanovení § 61 TZ. Samosoudce nicméně není zprávou probačního úředníka vázán, a to ani tehdy, když obsahuje negativní stanovisko probačního úředníka nebo pachatele k uložení trestu domácího vězení.⁶⁸

⁶⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. Op. cit., s. 3578-3579.

Povinnost vyžadovat zprávu probačního úředníka před uložením trestu domácího vězení však s sebou také přináší praktické komplikace.⁶⁹ Probační a mediační služba je dlouhodobě personálně poddimenzována⁷⁰ a tento požadavek ji dále přetěžuje. Všechny potřebné skutečnosti, zejména stanovisko obviněného nebo podezřelého, však může zjišťovat policejní orgán při výslechu a není potřeba touto povinností zatěžovat Probační a mediační službu. Dále je také například prakticky vyloučeno uložit trestním příkazem trest domácího vězení zadrženému podezřelému, který byl předán soudu s návrhem na potrestání. Soudce může při výslechu zadrženého podezřelého zjistit všechny důležité skutečnosti rozhodné pro uložení trestu domácího vězení, ale stejně si musí pro uložení trestu domácího vězení vyžádat zprávu probačního úředníka. To je rozdíl oproti ukládání tohoto trestu v hlavním líčení, kde soudce sice zjišťuje stejné informace, ale odpadá zde povinnost vyžádat si zprávu. Domnívám se, že je správné dopředu zjišťovat informace, zda má smysl uložit trest domácího vězení. Na rozdíl od Probační a mediační služby by tak ale mohl činit policejní orgán či soudce při výsleších. Nepochybně by to zrychlilo některá trestní řízení a vedlo k častějšímu využívání domácího vězení jako alternativního trestu.

4.3.3 Trest obecně prospěšných prací

Trest obecně prospěšných prací je upraven v ustanoveních § 62 – 65 TZ a spočívá ve výkonu legální nucené práce ve veřejný prospěch. Trest obecně prospěšných prací může být uložen pouze pachateli přečinu, slouží tedy k potrestání pachatelů méně závažné trestné činnosti jako alternativa trestu odnětí svobody. Soud může dle ustanovení § 63 odst. 1 TZ uložit trest obecně prospěšných prací ve výměře od 50 do 300 hodin, přičemž trestní řád pro ukládání tohoto trestu trestním příkazem speciální úpravu neobsahuje.

⁶⁹ KRUPIČKA, Jiří. Soukromá emailová korespondence (17. 7. 2017).

⁷⁰ <https://www.pmscr.cz/aktuality/probacni-sluzba-potrebuje-az-170-lidi-navic-ministerstvo-chce-personalni-analyzu-uradu> (14. 8. 2017)

Podobně jako u trestu domácího vězení, je samosoudce při ukládání trestu obecně prospěšných prací trestním příkazem povinen vyžádat si zprávu probačního úředníka a při ukládání trestu k ní přihlédnout. Tato povinnost byla do českého právního řádu zavedena zákonem č. 41/2009 Sb., jenž nabyl účinnosti 1. ledna 2010, a zákonodárce tím navázal na ustanovení § 64 TZ, které stanoví, že soud při ukládání trestu obecně prospěšných prací přihlédne ke stanovisku pachatele, k jeho zdravotnímu stavu a k možnosti uložení tohoto trestu. Oproti zprávě probačního úředníka při ukládání trestu domácího vězení je její obsah tvořen navíc zjištěním o zdravotní způsobilosti obviněného. Zjištění o možnostech výkonu trestu obecně prospěšných prací vypracovává probační úředník, který má dbát zejména na to, aby pachatel vykonával trest co nejbližší místu svého bydliště. Probační úředník také zjišťuje, zda se nejedná o pachatele, kterému byl trest obecně prospěšných v posledních třech letech přeměněn na trest odnětí svobody podle ustanovení § 65 odst. 2 TZ. Takovému pachateli se trest obecně prospěšných prací zpravidla neuloží (srov. § 62 odst. 2 TZ). Stanovisko obviněného poskytuje obviněnému možnost vyjádřit se k tomu, zda mu má být trest obecně prospěšných prací ukládán, k výměře trestu, druhu prací či subjektu, v jehož prospěch mají být práce vykonány. Souhlas obviněného není podmínkou pro uložení trestu obecně prospěšných prací (na rozdíl od trestu domácího vězení), ale jeho postoj má mít vliv na rozhodování soudu o druhu trestu, aby se předešlo jeho nevhodnému uložení. Zjištění o zdravotní způsobilosti obviněného má velký význam s ohledem na požadavek osobního výkonu obecně prospěšných prací (srov. ustanovení § 65 odst. 1 TZ). Ustanovení § 64, věta druhá TZ stanoví, že trest obecně prospěšných prací se neuloží, je-li pachatel zdravotně nezpůsobilý k soustavnému výkonu práce. Zjištění o zdravotní způsobilosti bude mít dále význam pro rozhodování o případném druhu vykonávané práce a výměře uloženého trestu a mělo by být posuzováno v kontextu zjištění o možnostech výkonu trestu obecně prospěšných prací. Zjištění o zdravotní způsobilosti má při ukládání trestu obecně prospěšných prací trestním příkazem mimořádný význam,

protože zpravidla jen na jeho základě může samosoudce vyloučit pochybnosti o zdravotní způsobilosti obviněného k výkonu tohoto druhu trestu, když žádné další zjišťování v tomto směru neprobíhá.⁷¹

S vyžadováním zprávy probačního úředníka před uložením trestu obecně prospěšných prací trestním příkazem jsou však spojeny stejné praktické problémy, o kterých jsem se zmínil v kapitole věnující se trestu domácího vězení.

4.3.4 Trest zákazu činnosti

Trest zákazu činnosti může samosoudce trestním příkazem uložit v maximální délce pěti let, čili oproti klasické úpravě v trestním zákoníku, která stanovuje nejvyšší možnou výměru na deset let, je tato délka snížena. Trestní řád neobsahuje žádná další speciální pravidla pro ukládání tohoto trestu trestním příkazem.

4.3.5 Peněžitý trest

Peněžitý trest patří mezi tresty, které lze trestním příkazem uložit jak fyzickým, tak právnickým osobám. Podle ustanovení § 68 odst. 1 TZ se ukládá v denních sazbách, kterých je nejméně 20 a nejvíce 730, přičemž denní sazba se musí pohybovat u fyzických osob v rozmezí od 100 Kč do 50 000 Kč a u právnických osob v rozmezí od 1 000 Kč do 2 000 000 Kč. Samosoudce není při ukládání peněžitého trestu trestním příkazem nijak omezen, může ho tak teoreticky uložit v maximální možné výměře.

Naopak jisté omezení se uplatní při ukládání náhradního trestu odnětí svobody pro případ, že by peněžitý trest nebyl vykonán. Tento náhradní trest nesmí ani s uloženým trestem odnětí svobody přesahovat jeden rok, podle obecné úpravy obsažené v ustanovení § 69 odst. 1 TZ je limitem horní hranice trestní sazby.

⁷¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3577-3578. ISBN 978-80-7400-465-0.

Dospěje-li samosoudce při rozhodování o trestném činu k závěru, že je důvodné uložit trest odnětí svobody i peněžitý trest, nesmí rozhodnout trestním příkazem, pokud by náhradní trest odnětí svobody stanovený podle ustanovení § 69 odst. 1 TZ spolu s uloženým trestem odnětí svobody přesáhl dobu 1 roku. V takovém případě je samosoudce povinen nařídit hlavní líčení a rozhodnout v něm rozsudkem. Není ani možné trestním příkazem upustit od stanovení náhradního trestu odnětí svobody s výjimkou situace, kdy je rozhodováno o trestném činu, jehož horní hranice trestní sazby činí jeden rok a je uložen trest odnětí svobody přesně na této horní hranici a vedle toho ještě peněžitý trest.⁷²

Je třeba zmínit, že skutečnost, že samosoudce může uložit trestním příkazem peněžitý trest ve stejné výměře jako je možné rozsudkem, je ze strany některých autorů podrobována kritice. Jak uvádí Zeman, právní úprava peněžitého trestu v trestním zákoníku je koncipována tak, aby mohl být uložen i za nejzávažnější majetkové trestné činy, o kterých není rozhodováno trestním příkazem. Z tohoto důvodu je současná právní úprava ukládání peněžitého trestu trestním příkazem nepřiměřená vzhledem k míře závažnosti trestných činů, o kterých je jím rozhodováno.⁷³ Domnívám se také, že by určitá limitace měla být zavedena i z hlediska toho, že při použití trestního příkazu nejsou dodrženy některé zásady trestního řízení a samosoudce by neměl mít možnost uložit jen na základě písemného spisu tak přísný peněžitý trest, jak mu to v současnosti právní řád dovoluje. Rovněž Jelínek považuje neomezenost ukládání peněžitého trestu trestním příkazem za nedostatek a podotýká, že úprava ukládání peněžitého trestu trestním příkazem je v kolizi s ukládáním trestů domácího vězení, zákazu činnosti, vyhoštění, zákazu

⁷² Srov. rozhodnutí č. 36/1996 Sb. rozh. tr.

⁷³ ZEMAN, Jaroslav. *Některé aspekty úpravy trestního příkazu*. Trestní právo, 1999, č. 12, s. 13.

pobytu a zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, které je možné trestním příkazem uložit nejvýše v polovině zákonné výměry.⁷⁴

4.3.6 Trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty

Při ukládání trestu propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty trestním příkazem se neuplatní žádné omezení oproti obecné právní úpravě, která se nachází v ustanoveních § 70 až 72 TZ.

4.3.7 Trest vyhoštění

Trest vyhoštění smí být trestním příkazem uložen od novely provedené zákonem č. 265/2001 Sb. a to nejvýše na dobu pěti let. Obecná úprava obsažena v ustanovení § 80 odst. 2 TZ stanovuje nejvyšší přípustnou výměru na dobu deseti let, anebo na dobu neurčitou. Samosoudce je tedy při ukládání tohoto trestu trestním příkazem ve srovnání s obecnou úpravou v tomto ohledu omezen.

4.3.8 Trest zákazu pobytu

Trest zákazu pobytu je upraven velmi podobně jako trest vyhoštění. I zde je nejvyšší možná výměra tohoto trestu stanovena na pět let, což je o polovinu kratší doba, než kterou je možné uložit standardně při rozhodování rozsudkem podle ustanovení § 75 odst. 1 TZ.

4.3.9 Trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce

Trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce je poměrně nový trest, který byl zaveden současným trestním zákoníkem a s ním související

⁷⁴ JELÍNEK, Jiří, ŘÍHA, Jiří, SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních se vzory rozhodnutí soudů a podání advokátů*. 3. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 132. ISBN 978-80-7502-066-6.

novela č. 41/2009 Sb. umožnila tento trest ukládat i trestním příkazem. Také u tohoto trestu je samosoudce oproti obecné úpravě limitován co do maximální výměry, která činí u trestního příkazu pět let, obecně podle ustanovení § 76 odst. 1 TZ to je deset let.

4.4 Nemožnost vydat trestní příkaz

Jak je již nastíněno výše, v určitých případech nelze vydat trestní příkaz, i když jsou pro to splněny všechny požadavky dle ustanovení § 314e odst. 1 TŘ. Zaprvé jde o řízení proti osobě, jejíž svéprávnost je omezena. Nemožnost odsoudit trestním příkazem osobu, jenž je omezena na svéprávnosti, je motivována její zvýšenou ochranou při realizaci práv v trestním řízení, zejména práva na obhajobu.⁷⁵

Dalším případem, kdy zákon zakazuje použít trestní příkaz, je rozhodování o ochranném opatření. Z těch by teoreticky mohlo být uloženo ochranné léčení, zabezpečovací detence a zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty, ale jejich uložení je možné pouze v hlavním líčení nebo veřejném zasedání. Nejčastěji zřejmě půjde o první dva typy ochranného opatření, u nichž je žádoucí, aby samosoudce rozhodl o vhodném ochranném opatření a jeho délce na základě osoby pachatele.⁷⁶ Ochranná výchova je ochranným opatřením pro mladistvé, kteří jsou mladší 18 let, u nich je však rozhodování trestním příkazem vyloučeno.⁷⁷

Třetí takovou situací, kdy trestní příkaz nelze vydat, je, jestliže má být uložen souhrnný trest nebo společný trest a předchozí trest byl uložen rozsudkem.

⁷⁵ VALOVÁ, Viktorie. *Samosoudce a trestní příkaz v československém trestním řízení*. AUC – Iuridica, 1985, č. 2, s. 154.

⁷⁶ JAMBOROVÁ, Lenka. *Perspektivy dalšího využívání trestního příkazu jako tradiční procesní alternativy*. Trestněprávní a procesní alternativy v trestním právu individuálním a kolektivním, Dny práva 2012, Masarykova universita Brno, Sborník příspěvků, s. 1466. ISBN 978-80-210-6319-8. Dostupný online na: https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2012/files/trestnepravniaalternativy/trestnepravniaalternativy.pdf (8. 6. 2017)

⁷⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3580. ISBN 978-80-7400-465-0.

Samosoudce musí vždy v takových případech nařídit hlavní líčení. Opačný postup, tedy uložení souhrnného nebo společného trestu rozsudkem, pokud předchozí trest byl uložen trestním příkazem, je dovolený. Trestním příkazem také lze uložit souhrnný či společný trest, byl-li předchozí trest uložen rovněž trestním příkazem⁷⁸, ale samosoudce nesmí ani v tomto případě překročit limity trestních sazeb stanovené v ustanovení § 314e odst. 2 TŘ.

Konečně musíme pamatovat také na ustanovení § 63 zákona o soudnictví ve věcech mládeže, podle něhož nelze vydat trestní příkaz v řízení ve věci mladistvého, který nedovršil 18 let věku. Podobně jako u osob omezeně svéprávných, i zde se zákonodárce snaží o poskytnutí zvýšené úrovně ochrany práv této skupiny obviněných. Nadto nelze podle mého názoru pominout výchovný vliv trestního řízení, které má u mladistvého směřovat především k tomu, aby nadále vedl řádný život. K tomu nepochybně lépe poslouží projednání věci před soudem a bezprostřední kontakt soudu s mladistvým než vydání trestního příkazu tzv. od stolu. Tato speciální úprava od 1. září 2012 platí jen pro mladistvé, kteří nedosáhli 18 let věku. Jestliže v průběhu trestního řízení mladistvý dosáhne 18 let věku, trestní příkaz již vydat lze.

Na rozdíl od čtyř výše uvedených situací lze trestní příkaz vydat proti obviněnému, který se nachází ve vazbě anebo vykonává trest odnětí svobody. Případy, kdy je vydání trestního příkazu vyloučeno, jsou v ustanovení § 314e odst. 6 TŘ vyjmenovány taxativně. Podmínkou vydání trestního příkazu v uvedeném případě ovšem je, že obviněný má obhájce i v řízení o vydání trestního příkazu, které je součástí řízení před samosoudcem.⁷⁹

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ Rozhodnutí č. 1/1975 Sb. rozh. tr.

4.5 Obsahové náležitosti trestního příkazu

Zákon stanoví podobné formální požadavky na trestní příkaz jako na rozsudek, avšak v některých aspektech je úprava vnější formy trestního příkazu oproti rozsudku méně přísná. Obsahové náležitosti můžeme rozdělit do tří částí.⁸⁰ Úvodní část v sobě zahrnuje označení soudu, který trestní příkaz vydal, den a místo vydání trestního příkazu a označení obviněného jako v rozsudku podle ustanovení § 120 odst. 2 TŘ tak, aby nemohl být zaměněn s jinou osobou. Ve srovnání s rozsudkem se trestní příkaz nevydává „Jménem republiky“ a neobsahuje ani jméno a příjmení soudce, který ho vydal.

Následuje výroková část, do které řadíme výrok o vině, výrok o trestu a případně též výrok o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení. Výrok o vině je tvořen skutkovou větou, která přesně vymezuje trestný čin zákonným pojmenováním včetně uvedení příslušného zákonného ustanovení, místem, časem a způsobem spáchání, a právní větou, která uvádí všechny zákonné znaky trestného činu včetně těch, které odůvodňují určitou trestní sazbu. Samosoudce je povinen udržet totožnost skutku uvedeného v obžalobě nebo návrhu na potrestání, ale výrok o vině nemusí doslovně odpovídat znění obžaloby nebo návrhu na potrestání, stejně tak není vázán právním posouzením skutku. Uznat obviněného vinným z těžšího trestného činu, než který je uveden v obžalobě nebo návrhu na potrestání, lze však pouze po upozornění obviněného na možnost přísnějšího právního posouzení podle ustanovení § 190 odst. 2 TŘ. Obviněný musí být upozorněn minimálně současně s doručením trestního příkazu. Výrok o trestu se řídí ustanoveními § 122 odst. 1, resp. § 124 TŘ. Trestním příkazem nelze upustit od potrestání. Uplatní-li poškozený nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení před

⁸⁰ MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 491. ISBN 978-80-7179-572-8.

vydáním trestního příkazu, musí trestní příkaz obsahovat také výrok o jeho nároku, případně odkaz na řízení občanskoprávní.

Třetí částí trestního příkazu je poučení obviněného o právu podat odpor, včetně upozornění, že v případě, kdy obviněný odpor nepodá, vzdává se tím práva na projednání věci v hlavním líčení, tedy práva na spravedlivý proces. Po počáteční nejednotné praxi co se týče rozsahu poučení, se vyslovil Nejvyšší soud ČSSR, že poučovací povinnost bude splněna, jestliže soudy v poučení uvedou obsah prvních dvou vět ustanovení § 314g odst. 1 TŘ (obviněný, osoby, které jsou oprávněny podat v jeho prospěch odvolání, a státní zástupce mohou podat proti trestnímu příkazu odpor adresovaný soudu, který trestní příkaz vydal, a to do osmi dnů od jeho doručení) a obsah ustanovení o účincích podání či nepodání odporu (§ 314g odst. 2 TŘ, věta před středníkem).⁸¹ Autor Vantuch považuje současný rozsah poučení za nedostatečný a navrhuje, aby součástí poučení byla i další část ustanovení § 314g odst. 2, že „při projednání věci v hlavním líčení není samosoudce vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu obsaženými v trestním příkazu“. Tento nedostatek shledává problematickým zejména u obviněných, kteří nemají obhájce a hájí se sami a možnost změny k horšímu si vůbec neuvědomují. Pokud v následném hlavním líčení samosoudce vysloví v rozsudku přísnější výrok o vině nebo výrok o trestu, v praxi pak téměř vždy obviněný vyhledá advokáta a žádá jej o pomoc v odvolacím řízení.⁸²

4.6 Povaha odsuzujícího rozsudku

Trestní příkaz má podle ustanovení § 314e odst. 7 TŘ povahu odsuzujícího rozsudku. S tímto je spojeno několik důsledků, z nichž v literatuře jsou nejčastěji

⁸¹ Rozhodnutí č. 1/1975 Sb. rozh. tr.

⁸² VANTUCH, Pavel. *Trestní příkaz, podmínky pro jeho vydání a možnosti obhajoby*. Trestní právo, 2013, roč. 17, č. 7-8, s. 10.

zmiňovány první dva, o kterých je níže pojednáno.⁸³ Podmínkou nastání těchto důsledků je nabytí právní moci trestního příkazu.

Prvním velmi významným důsledkem je, že dojde k vytvoření překážky věci rozsouzené. Podle procesní zásady *ne bis in idem* je vyloučeno trestní stíhání pro týž skutek, a to přesto, že zákonodárce opomenul v ustanovení § 11 odst. 1 písm. f) TŘ uvést skutečnost, že i pravomocný trestní příkaz vytváří překážku věci rozsouzené. Ve zmíněném ustanovení se hovoří pouze o pravomocném rozsudku. Že i pravomocný trestní příkaz je okolnost, pro kterou nelze zahájit nebo pokračovat v trestním stíhání pro týž skutek, můžeme dovodit z ustanovení § 314e odst. 7 věta první: „Trestní příkaz má povahu odsuzujícího rozsudku”.

Zadruhé se jedná o to, že soud rozhodující v občanskoprávním řízení je podle ustanovení § 135 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, vázán rozhodnutím příslušných orgánů o tom, že byl spáchán trestný čin a kdo jej spáchal.

Dále ještě můžeme doplnit několik jiných důsledků: pravomocný trestní příkaz je závazný a vykonatelný, následky odsouzení se zapisují do rejstříku trestů, stejně jako proti pravomocnému odsuzujícímu rozsudku lze proti pravomocnému trestnímu příkazu podat mimořádné opravné prostředky, obviněný je povinen nahradit náklady trestního řízení a trestní příkaz, který obsahuje výrok o náhradě škody, se může stát exekučním titulem.⁸⁴

Z toho, že má trestní příkaz povahu odsuzujícího rozsudku, rovněž vyplývá, že trestním příkazem nelze obviněného zprostit obžaloby ani upustit od potrestání.

⁸³ FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, s. 793. ISBN 978-80-7478-750-8.

⁸⁴ JELÍNEK, Jiří, ŘÍHA, Jiří, SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních se vzory rozhodnutí soudů a podání advokátů*. 3. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 110. ISBN 978-80-7502-066-6.

4.7 Právní moc trestního příkazu

Pravomocné je takové rozhodnutí, proti kterému není přípustný řádný opravný prostředek. Jedná se o vlastnost rozhodnutí, která v sobě zahrnuje formální a materiální stránku. Formální stránka znamená, že pravomocné rozhodnutí je nezměnitelné v tom smyslu, že v dané věci již není možné dále jednat, věc nemůže být v témže procesu znovu řešena. Nezměnitelnost rozhodnutí ovšem neznamená jeho nedotknutelnost, ze zásady nezměnitelnosti trestní řád připouští určité výjimky. Změny pravomocného trestního příkazu lze dosáhnout zejména cestou mimořádného opravného prostředku, konkrétně stížností pro porušení zákona nebo obnovou řízení.⁸⁵ Dovolání u trestního příkazu nepřichází v úvahu, jelikož jím lze napadnout jen pravomocné rozhodnutí soudu ve druhém stupni, kde to zákon připouští (ustanovení § 265a TR).

Materiální stránkou právní moci rozumíme závaznost rozhodnutí. Tato stránka právní moci působí vně proces a znamená, že věc je rozhodnuta konečně a v souladu se zásadou *ne bis in idem* (ne dvakrát v téže věci) nemůže být předmětem jiného řízení. Trestní stíhání nemůže být vedeno opakovaně pro týž skutek, žádný orgán činný v trestním řízení nemůže v této věci znovu jednat ani ji znovu rozhodnout. Jestliže v probíhající řízení vyjde najevo, že existuje překážka věci rozhodnuté, před zahájením trestního stíhání se věc odloží z důvodu jeho nepřipustnosti, po zahájení trestního stíhání se trestní stíhání zastaví. Trestní stíhání stejné osoby pro týž skutek je možné vést pouze, pokud bylo původní rozhodnutí v předepsaném řízení zrušeno. Takovým řízením se rozumí např. řízení o dovolání, řízení o stížnosti pro porušení zákona nebo obnova řízení.

⁸⁵ Podle rozhodnutí č. 40/1999 Sb. rozh. tr. nemůže být důvodem pro povolení obnovy řízení okolnost, že nebyly splněny podmínky pro vydání trestního příkazu záležející ve spolehlivě prokázaném skutkovém stavu věci, pokud vyplývala ze skutečností a důkazů známých již v době rozhodování soudu, tedy ne z těch, které nově vyšly najevo. Pro povolení obnovy řízení musí být splněny podmínky uvedené v ustanovení § 278 odst. 1 nebo 4.

Opravným prostředkem proti trestnímu příkazu je odpor, na jehož podání mají obviněný, osoby, které jsou oprávněny podat v jeho prospěch odvolání, a státní zástupce lhůtu 8 dní. Trestní příkaz je v právní moci, jestliže oprávněné osoby nepodaly ve lhůtě odpor. Může jít o situace, kdy oprávněné osoby vůbec nevyužily svého práva podat odpor nebo odpor podaly po lhůtě anebo odpor podala neoprávněná osoba.⁸⁶ Jelikož se trestní příkaz podáním odporu oprávněnou osobou ve lhůtě automaticky ruší, není možné zpětvzetí podaného odporu. Kdyby k takovému úkonu mělo dojít, trestní příkaz by nemohl nabýt právní moci, protože by byl v době tohoto úkonu zrušený a samosoudce je povinen projednat věc v hlavním líčení.⁸⁷

V souvislosti s právní mocí trestního příkazu proběhl v minulosti názorový střet na stránkách časopisu *Trestní právo* mezi Lumírem Crhou⁸⁸ a Stanislavem Rizmanem.⁸⁹ Týkal se toho, zda může trestní příkaz nabýt právní moci, jestliže je vydán v době, kdy je obviněný ve vazbě a nemá obhájce, přestože se jedná o důvod nutné obhajoby podle ustanovení § 36 odst. 1 písm. a) TŘ. Samosoudce vazbu obviněného nezjistí nebo ji zjistí, ale nezareaguje na tuto skutečnost podle zákona, obviněný je nesprávně poučen o nutnosti obhajoby, obhájce si nezvolí a ani mu není samosoudcem ustanoven.

Crha je toho názoru, že trestní příkaz nenabyde právní moci ani, kdyby proti němu obviněný v zákonné osmidenní lhůtě odpor nepodal, jestliže se obviněný nachází ve vazbě a nemá zvoleného nebo ustanoveného obhájce. Stěžejní pro jeho názor je interpretace třetí věty § 314f odst. 2 TŘ, která zní: „Má-li obviněný obhájce, doručí se trestní příkaz též jemu.“ Crha pod slova „má-li obviněný obhájce“ podřazuje nejen situaci, kdy obviněný obhájce skutečně má, ale i situaci, kdy obviněný obhájce nemá, avšak podle zákona jej mít musí. Podle ustanovení § 314g odst. 1 TŘ platí, že pokud se trestní příkaz doručuje jak obviněnému, tak jeho

⁸⁶ JELÍNEK, Jiří, ŘÍHA, Jiří, SOVÁK, Zdeněk. Op. cit., s. 148 a násl.

⁸⁷ Rozhodnutí č. 32/1997 Sb. rozh. tr.

⁸⁸ CRHA, Lumír. *K právní moci trestního příkazu*. *Trestní právo*, 1997, č. 10, s. 2.

⁸⁹ RIZMAN, Stanislav. *O právní moci trestního příkazu jinak*. *Trestní právo*, 1997, č. 12, s. 13.

obhájci, běží lhůta pro podání odporu od toho doručení, které bylo provedeno později. Jelikož v naší situaci nedošlo k druhému (pozdějšímu) doručení, od kterého by se počítala lhůta pro podání odporu, nemohla podle Crhy nastat ani právní moc trestního příkazu. Crha argumentuje zejména porušením práva na obhajobu obviněného a následky porušení zákona by měl podle něj nést stát, nikoliv obviněný.

Rizman se proti Crhovým názorům na tuto problematiku vymezil a tvrdil, že obhájci se doručuje trestní příkaz jen tehdy, pokud ho obviněný opravdu má. Obhájce se v případě nutné obhajoby stává osobou, které má být doručen trestní příkaz až tehdy, kdy je obviněným zvolen nebo soudem jmenován. Jeho absence neznamena, že obviněnému, kterému byl trestní příkaz řádně doručen, nezačne vůbec plynout lhůta pro podání odporu, protože trestní příkaz nebyl doručen neexistujícímu obhájci. Není-li obhájce zvolen ani ustanoven, trestní příkaz se mu nedoručuje, lhůta pro podání odporu začíná obviněnému běžet doručením témuž a po jejím marném uplynutí nastane právní moc trestního příkazu. Rizman souhlasí, že nedodržení pravidel nutné obhajoby je závažnou procesní vadou, ale zabránění toho, aby obviněný nesl nepříznivé důsledky porušení zákona, se má podle něj dít cestou stížnosti pro porušení zákona jako mimořádného opravného prostředku. Sankce nepravomocnosti trestního příkazu je rušivým zásahem do principu stability soudního rozhodování a nezajišťuje právo obviněného na obhajobu lépe.

Otázkou právní moci trestního příkazu ve věcech, kde není splněn požadavek nutné obhajoby, se zabýval několikrát také Nejvyšší soud ČR. Jeho názory prošly určitým vývojem. Nejprve se vyslovil, že se trestní příkaz doručuje jen těm osobám, o nichž to zákon výslovně stanoví a to, že chybí při nutné obhajobě obhájce, nemá vliv na pravomocnost rozhodnutí. Pokud obviněný nepodá odpor, trestní příkaz se stává pravomocným bez ohledu na závažnou vadu v řízení, kterou nedodržení pravidel nutné obhajoby bezpochyby je.⁹⁰ Nedlouho poté však jiný senát judikoval opačný

⁹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 2 Tzn 177/1996 ze dne 16. ledna 1997.

názor, se kterým se ztotožnil Crha, tedy, že nestačí doručení trestního příkazu pouze obviněnému, je-li dán důvod nutné obhajoby. Je nutné zajistit účast obhájce a až doručení trestního příkazu obhájci začíná běžet lhůta k podání odporu. Trestní příkaz bez tohoto doručení nikdy nenabyde právní moci.⁹¹

Nakonec se však Nejvyšší soud ČR opět přiklonil k původnímu názoru a dal tak za pravdu spíš Rizmanovi. Obhájce se stane subjektem, jemuž je nutno doručit opis rozhodnutí až tehdy, když je zvolen nebo ustanoven. Podle Nejvyššího soudu ČR je nutno vycházet z doslovného znění § 314f odst. 2, podle něhož se obhájci doručuje, pokud ho obviněný skutečně má. Není přitom rozhodné, zda se jedná o věc, kde je nutná obhajoba obviněného nebo ne.⁹²

Osobně se spíše přikláním k názoru Rizmana. Lze si podle mě jen těžko představit, že zákonodárce měl pod slovním spojením „má-li obviněný obhájce“ na mysli taky situaci, kdy obhájce obviněného neexistuje, přestože ho obviněný mít měl. Proto si myslím, že právní moc trestního příkazu nastane marným uplynutím osmidenní lhůty pro podání odporu obviněnému. Na druhou stranu je třeba přiznat, že stížnost pro porušení zákona nemusí být dostatečným právním prostředkem, jak zjednat nápravu, jelikož k jejímu podání je aktivně legitimován pouze ministr spravedlnosti. Obviněný tak nemá právní nárok na její podání, může dát pouze ministru spravedlnosti neformální podnět k jejímu podání.

4.8 Doručování a jeho účinky

Podle ustanovení § 314e odst. 7 věty druhé TŘ nastávají účinky spojené s vyhlášením rozsudku doručení trestního příkazu obviněnému. Mezi takové účinky řadíme skutečnost, že státní zástupce nemůže vzít podanou obžalobu nebo návrh na

⁹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 2 Tzn 2/1997 ze dne 26. března 1997.

⁹² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 7 Tz 214/2000 ze dne 21. září 2000, na který navázal rozsudek sp. zn. 4 Tz 142/2003 ze dne 21. října 2003.

potrestání zpět, jakmile je trestní příkaz doručen obviněnému, případně dalším oprávněným osobám (§ 314g odst. 4 TŘ).

Dalším účinkem je, že poškozený již nemůže vzít zpět svůj souhlas s trestním stíháním. Trestné činy vyjmenované v ustanovení § 163 odst. 1 TŘ lze stíhat pouze se souhlasem poškozeného, přičemž obecně platí, že poškozený může tento souhlas vzít zpět až do doby, než se odvolací soud odebere k závěrečné poradě. Ustanovení § 314g odst. 3 TŘ obsahuje speciální úpravu pro rozhodování trestním příkazem, podle níž může poškozený toto své právo uplatnit do doby, než je trestní příkaz doručen některé z osob uvedených v ustanovení § 314g odst. 1 TŘ, tedy obviněnému, osobám, které jsou oprávněny podat v jeho prospěch odvolání, a státnímu zástupci. Zpětvzetím souhlasu se trestní příkaz ruší a samosoudce trestní stíhání zastaví.

Na posledním místě zmíním účinek, který spočívá v tom, že doručení trestního příkazu je tím okamžikem, který nám rozlišuje souběh a recidivu, spáchal-li obviněný více trestných činů.⁹³ Okamžik doručení trestního příkazu je pro rozlišení souběhu a recidivy rozhodující i tehdy, jestliže je v důsledku podaného odporu trestní příkaz zrušen, ale v dalším řízení dojde k pravomocnému odsouzení pachatele.⁹⁴

Skutečnost, že účinky spojené s vyhlášením rozsudku, nastávají až doručením trestního příkazu obviněnému, souvisí s tím, že trestní příkaz se na rozdíl od rozsudku nevyhlašuje, ale pouze vyhotovuje. Jeho autentickým zněním je tak jeho vyhotovení. Proto není ani možné opravit vyhotovení podle ustanovení § 131 odst. 1 TŘ, tzn. uvést do souladu vyhotovení s vyhlášením rozhodnutí.⁹⁵ Podle daného ustanovení se zvláštním usnesením opravují písařské chyby a jiné zřejmé nesprávnosti ve vyhotovení rozsudku, které neodpovídají tomu, jak byl rozsudek vyhlášen. V praxi se občas vyskytují chyby v psaní či počtech ve všech verzích trestního příkazu. Pro

⁹³ MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 491. ISBN 978-80-7179-572-8.

⁹⁴ Rozhodnutí č. 29/2000 Sb. rozh. tr.

⁹⁵ Rozhodnutí č. 36/1981 Sb. rozh. tr.

jejich nápravu je v současnosti možné využít pouze stížnosti pro porušení zákona, což se mi jeví jako postup zdlouhavý a nepřiměřený tomu, že se jedná pouze o chyby formálního charakteru a nikoliv o podstatu daného případu. Proto souhlasím s návrhem de lege ferenda, který se inspirovuje občanským soudním řádem, že by oprava zřejmých nesprávností v psaní a počtech byla proveditelná opravným usnesením, proti kterému by byla přípustná stížnost, a až by se stalo pravomocným, počala by běžet nová lhůta pro podání odporu.⁹⁶

Uvedl jsem, jaké účinky doručení trestního příkazu vyvolává, nyní se budu zabývat samotným doručováním trestního příkazu, které upravuje § 314f odst. 2 TŘ. Podle něho se trestní příkaz doručuje obviněnému, státnímu zástupci a poškozenému, který uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení. Má-li obviněný obhájce, doručuje se též jemu.

Obviněnému se doručuje do vlastních rukou opis trestního příkazu podle obecných pravidel pro doručování obsažených v ustanovení § 64 odst. 1 písm. b), odst. 5 písm. a). Při doručování trestního příkazu obviněnému je vyloučeno náhradní doručení. Dle judikatury požadavky na doručování trestního příkazu nesplňuje faxová kopie, a tak jejím doručením nenastávají účinky odsuzujícího rozsudku, a to ani tehdy, je-li doručena dožadáným soudem a obviněný podpisem potvrdí její převzetí.⁹⁷

V praxi je poměrně časté, že je obviněnému a jeho obhájci doručen trestní příkaz současně s obžalobou nebo návrhem na potrestání. Platí, že obžaloba nebo návrh na potrestání nemůžou být doručeny později než samotný trestní příkaz. Toto pravidlo má význam zejména pro obviněného, aby se mohl seznámit s předmětem trestního řízení a zjistit rozsah, v jakém na něj byla podána obžaloba, a podle toho se

⁹⁶ JELÍNEK, Jiří, ŘÍHA, Jiří, SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních se vzory rozhodnutí soudů a podání advokátů*. 3. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 128. ISBN 978-80-7502-066-6.

⁹⁷ Rozhodnutí č. 6/1997 Sb. rozh. tr.

později rozhodnout, jestli využít práva podat odpor.⁹⁸ V případě návrhu na potrestání navíc teprve dochází k zahájení trestního stíhání, a proto je logické, že nemůže být dříve doručen trestní příkaz s povahou odsuzujícího rozsudku než úkon, ve kterém je obviněný seznámen s tím, co se mu vlastně klade za vinu. Jestliže samosoudce nepostupuje uvedeným způsobem, jedná se o porušení práva obviněného na obhajobu.⁹⁹ Současné doručení návrhu na potrestání a trestního příkazu tak má pro obviněného dvojitý důsledek: jednak je proti němu zahájeno trestní stíhání, a to i ve smyslu ustanovení § 12 odst. 11 TŘ a další trestná činnost bude považována za nový skutek, a zadruhé je kvůli povaze odsuzujícího rozsudku trestního příkazu vytvořena hranice pro odlišení souběhu a recidivy. Nový skutek již bude považován za recidivu.¹⁰⁰

Při doručování obhájci, státnímu zástupci a poškozenému se postupuje stejně jako u doručování rozsudku podle ustanovení § 130 TŘ ve spojení s ustanovením § 64 odst. 1 písm. b), tedy se jim doručuje do vlastních rukou.¹⁰¹ Výjimku tvoří obhájce, který podle judikatury není osobou oprávněnou podat opravný prostředek ve smyslu ustanovení § 64 odst. 1 písm. b) TŘ, a proto mu stačí doručit trestní příkaz klasickým způsobem podle ustanovení § 62 a 63 TŘ. Uvedené neplatí pro obhájce uprchlého obviněného.¹⁰²

⁹⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3588. ISBN 978-80-7400-465-0.

⁹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 152/2004 ze dne 14. září 2004.

¹⁰⁰ JELÍNEK, Jiří, ŘÍHA, Jiří, SOVÁK, Zdeněk. Op. cit., s. 129.

¹⁰¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. Op. cit., s. 3588.

¹⁰² Rozhodnutí č. 20/1973 Sb. rozh. tr.

5 Odpor jako opravný prostředek

5.1 Osoby oprávněné podat odpor

Opravným prostředkem proti trestnímu příkazu je odpor. Podle ustanovení § 314g odst. 1 TŘ ho může podat obviněný, a to buď sám, nebo prostřednictvím svého obhájce, osoby, které jsou oprávněny podat ve prospěch obviněného odvolání a státní zástupce. Osoby, které jsou oprávněny podat ve prospěch obviněného odvolání, jsou vyjmenovány v ustanovení § 247 odst. 2 TŘ a jedná se o jeho příbuzné v pokolení přímém, sourozence, osvojitele, osvojence, manžela, partnera a druha. Státní zástupce je jediná osoba, která může podat odpor ve prospěch i neprospěch obviněného. Naopak právo podat odpor nenáleží poškozenému. Tato záležitost je velmi problematičtá. Na jednu stranu trestní příkaz může obsahovat výrok o náhradě škody, nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení, avšak poškozený, kterého se tento výrok bezprostředně týká, nemá možnost se proti tomuto výroku nijak bránit. Na straně druhé nelze opominout fakt, že odporem je napadán trestní příkaz jako celek a kdyby mohl poškozený odpor podat, mohl by jím napadat i výrok o vině či trestu. To by ho postavilo do výrazně silnější pozice než při rozhodování rozsudkem. Někteří autoři také tvrdí, že není vhodné ani zavedení možnosti podat odpor jen do výroku o náhradě škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, protože při nenapadení ostatních výroků by se následné trestní řízení konalo pouze o soukromoprávním nároku, což není jeho účel.¹⁰³ Nevidím však lepší řešení než právě takovou možnost zavést, jak navrhuje Jelínek.¹⁰⁴ Podáním odporu poškozeným by se trestní příkaz rušil ve výroku o náhradě škody, nemajetkové újmy a vydání bezdůvodného obohacení a samosoudce by mohl ve věci rozhodnout sám anebo odkázat poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních,

¹⁰³ JELÍNEK, Jiří, ŘÍHA, Jiří, SOVÁK, Zdeněk. Op. cit., s. 118.

¹⁰⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní příkaz včera, dnes a zítra*. Kriminalistika, 2015, roč. 48, č. 2, s. 94.

popřípadě na řízení před jiným příslušným orgánem. Nakonec takový postup už trestní řád umožňuje v ustanovení § 265, které se týká rozhodování odvolacího soudu.

5.2 Lhůta k podání odporu

Lhůta k podání odporu činí osm dní od doručení trestního příkazu. Obviněnému a státnímu zástupci začíná lhůta běžet, jakmile je jim trestní příkaz doručen. Osobám, které mohou podat ve prospěch obviněného odvolání (kromě státního zástupce), končí lhůta stejným dnem jako obviněnému. Má-li obviněný obhájce, pak lhůta běží od toho doručení, které bylo provedeno později. Na počítání lhůt se přiměřeně použije ustanovení § 60 odst. 4 TR o zachování lhůt s výjimkou případu pod písmenem b). Pokud oprávněná osoba lhůtu k podání odporu zmešká nebo odpor podá osoba k tomu neoprávněná, samosoudce ji o tom uvědomí a zároveň sdělí, že se trestní příkaz stal pravomocným a vykonatelným.¹⁰⁵

Dále trestní řád u trestního příkazu stanoví, že na navrácení lhůty se obdobně užije ustanovení § 61, podle něhož obviněný nebo jeho obhájce mohou po zmeškání lhůty k podání opravného prostředku z důležitých důvodů požádat o její navrácení. U zmeškání odporu je však třeba vyřešit jedno specifikum. Obecně platí, že o žádosti rozhoduje orgán, jemuž přísluší rozhodovat o opravném prostředku. O odporu však žádný orgán nerozhoduje, neboť jeho podáním dochází ke zrušení trestního příkazu ze zákona. O žádosti o povolení navrácení lhůty k podání odporu tak bude rozhodovat samosoudce, který vydal napadený trestní příkaz. Rozhodne usnesením, proti kterému není přípustná stížnost.¹⁰⁶

¹⁰⁵ Rozhodnutí č. 1/1975 Sb. rozh. tr.

¹⁰⁶ Rozhodnutí č. 56/1998 Sb. rozh. tr.

5.3 Vzdání se a zpětvzetí odporu

Od novely provedené zákonem č. 265/2001 Sb. s účinností od 1. ledna 2002 byla vložena do § 314g odst. 1 TŘ věta, že se oprávněná osoba může po doručení trestního příkazu odporu výslovně vzdát. To však neznamená, že dříve oprávněné osoby tuto možnost neměly, avšak byla dovozena na základě judikatury za použití analogie s ustanovením § 250 TŘ o právu oprávněné osoby vzdát se odvolání.¹⁰⁷ Po vzdání se odporu obviněným, který je plně svéprávný, nemůže za obviněného podat odpor ani jeho obhájce.¹⁰⁸ Pokud však obviněný chce, aby odpor nemohly podat ani osoby, které jsou k tomu v jeho prospěch oprávněny (ve smyslu ustanovení § 247 odst. 2), musí ve svém vzdání zmínit, že se odporu vzdává i za ně. Vzdají-li se odporu všechny oprávněné osoby, nabývá trestní příkaz právní moci a vykonatelnosti.¹⁰⁹

Oproti tomu nelze vzít již podaný odpor zpět, protože podáním odporu se trestní příkaz ze zákona ruší.¹¹⁰ V souvislosti s tím je v literatuře upozorňováno na praktický problém, kdy je obviněný omezen na osobní svobodě, je mu ustanoven obhájce, protože se jedná o důvod nutné obhajoby podle ustanovení § 36 odst. 1 písm. a) TŘ, ale ten nestihne s obviněným věc zkonzultovat, a proto pro jistotu podá odpor za obviněného. Obviněný ale často s trestním příkazem souhlasí, například z důvodu, že si je vědom, že by mohly vyjít najevo další skutečnosti, které by mohly zpřísnit jeho trest. V řízení před soudem žádá stejný trest, ale jeho žádost nemusí být vyslyšena, neboť neplatí zákaz reformace in peius. Ministerstvo spravedlnosti proto v minulosti připravovalo novelu, podle níž by obviněný mohl vzít na začátku hlavního líčení svůj odpor zpět. Nakonec však taková úprava nebyla přijata, protože by tím odpor ztratil svou povahu, došlo by k diskriminaci státního

¹⁰⁷ Nález ÚS sp. zn. I. ÚS 291/1996 ze dne 23. září 1997.

¹⁰⁸ Rozhodnutí č. 64/1999 Sb. rozh. tr.

¹⁰⁹ JELÍNEK, Jiří, ŘÍHA, Jiří, SOVÁK, Zdeněk. Op. cit., s. 126.

¹¹⁰ Rozhodnutí č. 32/1997 Sb. rozh. tr.

zástupce, který by takovou možnost neměl, a mohlo by to svádět samosoudce k vytváření nátlaku na obviněného, ať odpor vezme zpět, jinak mu bude uložen přísnější trest, protože by nemusel konat hlavní líčení.¹¹¹

5.4 Účinky podaného odporu

Specifičnost odporu jako opravného prostředku je dána jeho vlastností, že automaticky ruší trestní příkaz. Trestní příkaz je podáním odporu zrušen celý. Osoba, která podává odpor, nemůže dosáhnout zrušení jen některého výroku trestního příkazu, ani když proti takovému výroku její odpor výslovně směřuje. V souladu s tímto principem taky Nejvyšší soud zruší v případě porušení zákona trestní příkaz celý, i kdyby stížnost pro porušení zákona směřovala jen proti výroku o trestu v napadeném trestním příkazu.¹¹²

5.5 Hlavní líčení po podání odporu

Samosoudce nemůže po podání odporu vrátit věc státnímu zástupci k došetření¹¹³ ani vydat nový trestní příkaz, ale nařídí hlavní líčení. To však nevylučuje, aby samosoudce po podání odporu učinil meritorní rozhodnutí ve věci mimo hlavní líčení, vyjdou-li najevo okolnosti předpokládané ustanovením § 231 TŘ. Učinit tak může ještě předtím, než splní povinnost nařídít hlavní líčení podle ustanovení § 314g odst. 2 TŘ. Jestliže tedy vzniknou důvody pro zastavení nebo přerušení trestního stíhání, podmíněné zastavení trestního stíhání nebo schválení narovnání, rozhodne o tom samosoudce analogicky podle ustanovení § 231 TŘ. Nařízení hlavního líčení by bylo v rozporu s procesní ekonomikou.¹¹⁴

¹¹¹ JELÍNEK, Jiří, ŘÍHA, Jiří, SOVÁK, Zdeněk. Op. cit., s. 127.

¹¹² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 5/2001 ze dne 13. února 2001.

¹¹³ Rozhodnutí č. 34/1995 Sb. rozh. tr.

¹¹⁴ Rozhodnutí č. 5/1999 Sb. rozh. tr.

V hlavním líčení, které následuje po podání odporu, není samosoudce vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu obsaženými v trestním příkazu. Jinými slovy to znamená, že obviněného může uznat vinným těžším trestným činem a uložit mu přísnější trest než v příkazním řízení. Neuplatní se tedy zákaz reformace in peius, i když odpor byl podán obviněným. Zákonodárce byl při zakotvení tohoto pravidla motivován zásadou rovnosti stran ve smyslu čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, protože na rozdíl od minulosti není potřebný předběžný návrh nebo souhlas státního zástupce s vydáním trestního příkazu.¹¹⁵ Důvodem může být i to, že trestní příkaz jako odklon má trestní řízení zrychlovat a zefektivňovat, a protože obviněný netrvá na projednání věci v hlavním líčení a provedení kompletního dokazování, je mu jím ukládán mírnější trest.¹¹⁶ Tento důvod však považuji za nesprávný. Trestní příkaz má zrychlovat trestní řízení a odlehčovat justici tím, že je využíván ve věcech jednoduchých, kde je skutkový stav spolehlivě prokázán již po přípravném řízení. Jak se také vyjádřil Ústavní soud, mírný trest ukládaný trestním příkazem nemůže mít charakter odměny pro obviněného za to, že nebude požadovat časově náročnější projednání věci v hlavním líčení. Stejně tak případný přísnější trest uložený rozsudkem nesmí být sankcí za to, že obžalovaný podal odpor.¹¹⁷

Nemůžeme však ani říct, že samosoudce může v hlavním líčení po podaném odporu uložit trest libovolně bez ohledu na trest uložený zrušeným trestním příkazem. Uložení přísnějšího trestu musí odpovídat zjištěným skutečnostem a být řádně odůvodněno. Samosoudce musí vysvětlit, proč ukládá přísnější trest, musí v odůvodnění rozsudku výslovně zmínit okolnosti, které v hlavním líčení vyšly najevo, a které oproti zjištěním v přípravném řízení vedou k uložení přísnějšího trestu, než jaký byl uložen trestním příkazem.¹¹⁸ Samosoudce může taky po provedeném hlavním líčení dospět k závěru, že původně uložený trest v trestním

¹¹⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3572. ISBN 978-80-7400-465-0.

¹¹⁶ JELÍNEK, Jiří, ŘÍHA, Jiří, SOVÁK, Zdeněk. Op. cit., s. 117.

¹¹⁷ Nález ÚS sp. zn. III. ÚS 39/2009 ze dne 10. prosince 2009.

¹¹⁸ Nález ÚS sp. zn. II. ÚS 213/2000 ve znění opravného usnesení ze dne 7. března 2002.

příkazu nelze považovat za přiměřený z hlediska jeho účelu a souladu se zásadami pro ukládání trestů, a to i tehdy, když nevyjdou najevo žádné nové okolnosti významné pro rozhodování o trestu. V rozsudku však musí být věnována náležitá pozornost všem kritériím, která samosoudce vedla u uložení nově vyměřeného trestu.¹¹⁹

Podobně, jak tomu je u zásady zákazu reformace in peius, neuplatní se po podání odporu v následném hlavní líčení zásada beneficium cohaesionis (dobrodiní spočívající v souvislosti), protože o podaném odporu neprobíhá žádné přezkumné řízení jako o odvolání nebo stížnosti. Pokud by během hlavního líčení vyvstaly okolnosti, které by prospívaly i jinému obviněnému, vůči kterému nabyl trestní příkaz právní moci, nemůže samosoudce změnit trestní příkaz v jeho prospěch. Tento spoluobviněný by mohl podat návrh na povolení obnovy řízení. Stejně by mohl postupovat také státní zástupce, pokud by v hlavním líčení vyšly najevo skutečnosti, které by byly v neprospěch obviněného.¹²⁰

5.6 Odpor a právo na spravedlivý proces

Závěrem této kapitoly se ještě budu krátce věnovat jedné významné funkci práva podat odpor. Toto právo zajišťuje, že institut trestního příkazu je v souladu se zásadou práva na spravedlivý proces obsaženou v článku 6 Úmluvy o lidských právech a základních svobodách. Při rozhodování trestním příkazem se rozhoduje mimo hlavní líčení bez přítomnosti obviněného nebo jeho obhájce, důkazy nejsou prováděny veřejně, samosoudce bezprostředně nevnímá jejich provádění a je porušena zásada ústnosti, protože se jedná o písemný proces. To vše by samo o sobě znamenalo porušení práva na spravedlivý proces. Nicméně posuzujeme-li trestní příkaz v kontextu práv obviněného, zejména právem podat odpor, kterým se může

¹¹⁹ Nález ÚS sp. zn. III. ÚS 39/2009 ze dne 10. prosince 2009.

¹²⁰ STRNADOVÁ, Lucie. *Odpor jako specifický opravný prostředek trestního práva*. Právní rádce, 2002, č. 8, s. 20.

domoci řádného projednání věci před soudem, právo na spravedlivý proces je zachováno.¹²¹

¹²¹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní příkaz včera, dnes a zítra*. Kriminalistika, 2015, roč. 48, č. 2, s. 91.

6 Závěr

Svou diplomovou práci jsem zaměřil na téma trestního příkazu jako typ rozhodnutí soudu ve skutkově i právně jednoduchých věcech. Je nepochybné, že trestní příkaz je prostředek, který umožňuje trestní řízení zrychlit a vést méně formálně. Domnívám se, že zrychlování řízení pomocí trestního příkazu u tzv. bagatelních trestných činů, jejichž pachatelé jsou často několikanásobní recidivisti, je vhodnou cestou a trestní příkaz jako takový by měl být v českém právním řádu zachován. Stěžejní pro právní úpravu trestního příkazu je, aby bylo zachováno právo obviněného na spravedlivý proces, což současný stav díky právu na podání odporu splňuje.

Přes výše uvedené však rozhodně nemůžeme tvrdit, že česká právní úprava trestního příkazu je dokonalá. Za první závažný nedostatek považuji příliš širokou možnost trestním příkazem věc vyřídit. Jestliže lze trestním příkazem rozhodnout přibližně o čtyřech pětinach trestných činů¹²² a samosoudci okresních soudů ho používají ve více než polovině případů, nemůžeme o něm materiálně tvrdit, že je zvláštním způsobem řízení, i když je v systematicke trestního řádu zařazen do hlavy s tímto názvem. Navíc si myslím, že by orgány činné v trestním řízení měly v praxi na úkor trestního příkazu častěji využívat jiné formy odklonů, které více reflektují nároky poškozeného. Můžeme pozorovat, že někdy dochází k vydání trestního příkazu, protože to je pro samosoudce pohodlnější, jak se o tom zmiňuji v kapitole o spolehlivě prokázaném skutkovém stavu.

Postavení poškozeného při rozhodování trestním příkazem je rovněž nedomyšlené. Mám za to, že by ke zlepšení jeho postavení přispělo, kdyby byl ve věcech, kde je možnost rozhodnout trestním příkazem, na tuto skutečnost upozorněn během přípravného řízení a mohl by včas uplatnit svůj nárok. O dalším nedostatku,

¹²² JELÍNEK, Jiří. *Trestní příkaz včera, dnes a zítra*. Kriminalistika, 2015, roč. 48, č. 2, s. 97.

který se vztahuje k poškozenému, a to nemožnosti obrany poškozeného proti výroku o náhradě škody v trestním příkazu je pojednáno v kapitole věnující se odporu.

Jako poslední významný návrh *de lege ferenda* považuji při zachování neuplatnění zákazu reformace *in peius*, aby samosoudce, který vydal trestní příkaz, nerozhodoval v hlavním líčení v případě podání odporu. Za současné právní úpravy to může vést k tomu, že se samosoudce bude za každou cenu snažit v hlavním líčení rozhodnout stejně jako trestním příkazem a potvrdit tak oprávněnost jeho vydání či jeho správnost. Myslím si, že snáze se uchýlí k uložení odlišného trestu nově ustanovený soudce, než soudce, který sám trestní příkaz vydal. Také z pohledu obviněného by došlo ke zlepšení, protože by podle mě měl větší důvěru k novému soudci a mohlo by to vést k podání odporu obviněnými, kteří sice nejsou spokojeni s trestem v trestním příkazu, ale nevěří ve zlepšení v hlavním líčení, a proto odpor nepodají.

Shora uvedené návrhy pokládám za nejdůležitější a myslím si, že by došlo ke zkvalitnění právní úpravy, pokud by takovým či podobným způsobem zákonodárce novelizoval trestní řád nebo koncipoval úpravu v trestním řádu novém. Dalších otázek jsem se zkusil dotknout v jednotlivých kapitolách.

Ve své diplomové práci jsem se pokusil čtenáře zejména přehledně seznámit s právní úpravou trestního příkazu se zapracováním příslušné judikatury a uvedením sporných prvků právní úpravy, kterých není vzhledem k rozsahu právní úpravy málo. Celkově si však myslím, že trestní příkaz je institutem spíše pozitivním a do budoucna by měl být v právním řádu zachován.

Seznam použité literatury

Učebnice, komentáře a monografie

CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. 4. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde, 2006, ISBN 80-7201-594-X

FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, ISBN 978-80-7478-750-8

JELÍNEK, Jiří, ŘÍHA, Jiří, SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních se vzory rozhodnutí soudů a podání advokátů*. 3. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Leges, 2015, ISBN 978-80-7502-066-6

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-44-1.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní příkaz jako forma odklonu v trestním řízení*, in JELÍNEK, Jiří (ed.). *Alternativní řešení trestních věcí (trestněprávní, trestněprocesní a kriminologické aspekty)*. Praha: Leges, 2015, ISBN 978-80-7502-109-0

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 5. vydání. Praha: Leges, 2014, ISBN 978-80-7502-049-9

MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, ISBN 978-80-7179-572-8

PRUŠÁK, Josef. *Československé řízení trestní platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Všehrad, 1921

SOLNAŘ, Vladimír. *Učebnice trestního řízení platného v zemi České a Moravskoslezské*. Praha, 1946

SOTOLÁŘ, Alexander, PÚRY, František, ŠÁMAL, Pavel. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000, ISBN 80-7179-350-7

STORCH, František. *Řízení trestní rakouské*. 2. díl. Praha: Právnická jednota, 1896.
Reprint. Klasická právní díla. Praha: Wolters Kluwer, 2011

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, ISBN 978-80-7400-465-0

Odborné články

CRHA, Lumír. *K právní moci trestního příkazu*. *Trestní právo*, 1997, č. 10, s. 2 – 6, ISSN 1211-2860

JELÍNEK, Jiří. *Trestní příkaz včera, dnes a zítra*. *Kriminalistika*, 2015, roč. 48, č. 2, s. 81 – 100, ISSN 1210-9150

PIPEK, Jiří. *Alternativní způsoby vyřízení trestních věcí*. *Právní rádce*. Praha: *Economia*, 1999, č. 2, s. 19 – 21, ISSN 1210-4817

RIZMAN, Stanislav. *O právní moci trestního příkazu jinak*. *Trestní právo*, 1997, č. 12, s. 13, ISSN 1211-2860

STRNADOVÁ, Lucie. *Odpor jako specifický opravný prostředek trestního práva*. *Právní rádce*, 2002, č. 8, s. 18 – 21, ISSN 1210-4817

SUCHÝ, Oldřich. *Odklon v trestním řízení*. *Právník*, 1991, roč. 130, č. 3, s. 247–255, ISSN 0324-7007

VALOVÁ, Viktorie. *Samosoudce a trestní příkaz v československém trestním řízení*. *AUC – Iuridica*, 1985, č. 2, s. 124 – 163, ISSN 0323-0619

VANTUCH, Pavel. *Trestní příkaz, podmínky pro jeho vydání a možnosti obhajoby.*

Trestní právo, 2013, roč. 17, č. 7-8, s. 4 – 13, ISSN 1211-2860

VRTĚL, Petr. *Ztížené řízení před samosoudcem.* Trestněprávní revue, 2002, č. 4,

ISSN 1213-5313

ZEMAN, Jaroslav. *Některé aspekty úpravy trestního příkazu.* Trestní právo, 1999, č.

12, s. 11 – 16, ISSN 1211-2860

Internetové zdroje

JAMBOROVÁ, Lenka. *Perspektivy dalšího využívání trestního příkazu jako tradiční procesní alternativy.* Trestněprávní a procesní alternativy v trestním právu individuálním a kolektivním, Dny práva 2012, Masarykova universita Brno, Sborník příspěvků, s. 1463 - 1474, ISBN 978-80-210-6319-8. Dostupný online na:

https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2012/files/trestnepravnialternativy/trestnepravnialternativy.pdf (8. 6. 2017)

ZŮBEK, Jan. *Trestní příkaz vydaný bez ohledu na zjištěný skutkový stav.* Trestněprávní a procesní alternativy v trestním právu individuálním a kolektivním, Dny práva 2012, Masarykova universita Brno, Sborník příspěvků, s. 1626 – 1639, ISBN 978-80-210-6319-8. Dostupný online na:

https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2012/files/trestnepravnialternativy/trestnepravnialternativy.pdf (31. 5. 2017)

<https://www.pmscr.cz/aktuality/probacni-sluzba-potrebuje-az-170-lidi-navic-ministerstvo-chce-personalni-analyzu-uradu> (14. 8. 2017)

Ostatní zdroje

KRUPIČKA, Jiří. Soukromá emailová korespondence (17. 7. 2017)

ŠELLENG, Dalibor. *Trestní příkaz*. Praha, 2015. Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta

Judikatura

Nález ÚS (I. senátu) sp. zn. I. ÚS 291/1996 ze dne 23. září 1997

Nález ÚS (II. senátu) sp. zn. II. ÚS 213/2000 ve znění opravného usnesení ze dne 7. března 2002

Nález ÚS (III. senátu) sp. zn. III. ÚS 39/2009 ze dne 10. prosince 2009

R 1/1975 (Zhodnotenie praxe súdov pri vyklade a aplikácii noviel trestných predpisov z r. 1973 a zák. č. 44/1973 Zb. o ochrannom dohl'ade sp. zn. Plsf 3/74 z 16. prosince 1974)

R 4/1975 (Rozsudok Najvyššieho súdu SSR sp. zn. 4 Tz 130/74 ze dne 1. srpna 1974)

R 36/1981 (Rozhodnutie Najvyššieho súdu SSR sp. zn. 5 Tz 95/1980 ze dne 21. října 1980)

R 34/1995 (Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 8 To 79/1994 ze dne 8. března 1994)

R 36/1996 (Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR sp. zn. Stn 1/96 ze dne 29. října 1996)

R 6/1997 (Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 1 To 65/1996 ze dne 31. května 1996)

R 32/1997 (Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 2 Tzn 169/96 ze dne 10. října 1996)

R 56/1998 (Usnesení Okresního soudu ve Frýdku-Místku sp. zn. 1 T 97/1997 ze dne 23. října 1997)

R 5/1999 (Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích sp. zn. 4 To 865/1997 ze dne 14. října 1997)

R 28/1999 (Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 7 Tz 26/1998 ze dne 17. března 1998)

R 40/1999 (Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích sp. zn. 4 To 968/94 ze dne 5. ledna 1995)

R 64/1999 (Usnesení Krajského soudu v Brně sp. zn. 4 To 486/1998 ze dne 25. ledna 1999)

R 29/2000 (Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích sp. zn. 4 To 124/1998 ze dne 10. března 1998)

R 36/2004 (Trestní kolegium Nejvyššího soudu ČR sp. zn. Ts 42/2003 ze dne 29. září 2004)

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 2 Tzn 121/1996 ze dne 24. července 1996

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 2 Tzn 177/1996 ze dne 16. ledna 1997

Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 2 Tzn 2/1997 ze dne 26. března 1997

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 7 Tz 214/2000 ze dne 21. září 2000

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 3 Tz 291/2000 ze dne 10. ledna 2001

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 5/2001 ze dne 13. února 2001

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 5 Tz 74/2001 ze dne 24. května 2001

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 79/2002 ze dne 20. listopadu 2002

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 142/2003 ze dne 21. října 2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 71/2004 ze dne 11. května 2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 152/2004 ze dne 14. září 2004

Seznam zkratk

TŘ	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
TOPO	zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů
zákon o soudnictví ve věcech mládeže	zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů
Nejvyšší soud ČR	Nejvyšší soud České republiky
Nejvyšší soud ČSSR	Nejvyšší soud Československé socialistické republiky
Najvyšší súd SSR	Najvyšší súd Slovenskej socialistickej republiky

Resumé

Předkládaná diplomová práce je věnována trestnímu příkazu a jejím hlavním cílem je poskytnout ucelené shrnutí problematiky tohoto právního institutu se zaměřením na současnou právní úpravu. V jednotlivých kapitolách je upozorněno na nejisté body právní úpravy a jsou navržena možná řešení do budoucna. Diplomová práce je rozdělena na šest kapitol, z nichž první tvoří Úvod a šestá Závěr této práce.

Druhá kapitola se zabývá historickým vývojem trestního příkazu na českém území a dělí se dále na tři podkapitoly. První podkapitola shrnuje právní úpravu trestního příkazu v období let 1873 – 1950. Druhá podkapitola pokrývá navrácení trestního příkazu do československého právního řádu v roce 1973 a třetí sleduje změny právní úpravy v 90. letech 20. století.

Třetí kapitola přibližuje trestní příkaz jako odklon v trestním řízení. Nejprve jsou čtenářům poskytnuta různá chápání samotného pojmu odklonu v trestním řízení. Ve druhé podkapitole je srovnán trestní příkaz s jinými formami odklonu v trestním řízení, které se vyskytují v českém právním řádu.

Jádro této diplomové práce tvoří kapitola čtvrtá, která rozebírá účinnou právní úpravu trestního příkazu a zapracovává relevantní judikaturu českých soudů. Po stručném úvodním shrnutí právní úpravy je pozornost věnována třem stěžejním podmínkám pro vydání trestního příkazu, trestům, které mohou být trestním příkazem uloženy, situacím, kdy trestní příkaz vydat nelze, obsahovým náležitostem trestního příkazu, jeho povahou, právní moci a doručování a s ním spojenými účinky.

Pátá kapitola se věnuje odporu jako opravnému prostředku proti trestnímu příkazu. Je v ní pojednáno o osobách oprávněných k jeho podání, lhůtě, ve které mohou tyto osoby své právo uplatnit, o vzdání se a zpětvzetí odporu, jeho účincích,

hlavním líčení, které následuje po podání odporu, či zajištění práva obviněného na spravedlivý proces.

V Závěru diplomové práce jsou stručně shrnuta nejvýznamnější pozitiva a negativa současné úpravy trestního příkazu s návrhy de lege ferenda.

Abstract

The submitted diploma thesis is dedicated to criminal order and its main objective is to provide coherent summary of the issue with a focus on recent legal regulation. It addresses arguable elements of legal regulation and suggests possible solutions for the future in individual chapters. The diploma thesis is divided into six chapters. The first one contains Introduction and the sixth one Conclusion of the thesis.

The second chapter deals with historical development of the criminal order and is divided into three subchapters. The first subchapter summarizes the legal regulation of the criminal order between 1873 and 1950. The second subchapter covers the return of the criminal order to the Czechoslovak legal order in 1973 and the third one follows changes of the legal regulation in the 1990s.

The core of the diploma thesis is found in the fourth chapter which includes the effective legal regulation of the criminal order and incorporates the relevant case law of Czech courts. After a brief opening summary of the legal regulation the attention is paid to three main conditions for delivery of criminal order, punishments to be imposed by criminal order, situations in which criminal order cannot be delivered, the content of criminal order, its nature, legal force and delivery and its associated effects.

The fifth chapter deals with protest as a remedy against a criminal order. It contains the treatise on persons entitled to submit it, term within which such persons may exercise their right, waiver and withdrawal of the protest, its effects, criminal trial which follows after submitting the protest, or the ensuring of the right of the accused to a fair trial.

The most important positives and negatives of the current legal regulation of criminal order and proposals de lege ferenda are briefly summarized in the Conclusion of the diploma thesis.

Název diplomové práce v anglickém jazyce

Criminal order

Klíčová slova

trestní příkaz, odpor

Key words

Criminal order, protest